

Nemunas

Nr.26
(299-740)

2010 m.
liepos 15 – 21 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kadras iš filmo „Duburys“.

Tiltai 3-7 p. ir Rytų Europos kontekste 3 p.

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Akmens istorijos
ir paprastumas

Ieva ZAKAREVIČIŪTĖ

Operos tradiciją tės jaunieji

Enrika STRIOGAITĖ

„T. V. vol 1“ –
apie kūrybinius voltus

Gediminas JANKAUSKAS: „Laukti naujausios Gyčio Lukšo filmo „Duburys“ premjeros norėjos bent dėl dviejų priežasčių. Pirmausia todėl, kad filmo pagrindą sudaro Romualdo Granausko to paties pavadinimo romanas, kurį skaičiusieji ilgai prisimins santūrią, bet giliai besiskverbiančią prozos žodžio magiją. O G. Lukšas visada garsėjo kaip subtilus geros prozos (beje, ne tik lietuviškos) interpretatorius, padovanojęs mums nuostabiai likimų galeriją“.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Bėgantis gyvenimas

Penkiakampiai menai

Andrius JAKUČIŪNAS

10 p.

Gyvūnų simbolizmas

2 p.

9 770 134 314007

Liepos 8 d. Kauno miesto meras Andrius Kupčinskias atsidėkodamas už meną Kaunui ir miesto vardo garsinimą pagarbė kultūros atstovus Kultūros ir meno premiomis.

Siais metais Kultūros ir meno premijos paskirtos choreografei, pedagogei, modernaus šokio propaguotojai, šokejai Kirai Katerinai Daujotaitėi už ilgametę aktyvią ir reikšmingą kultūrinę veiklą, choro „Cantate Domino“ dirigentui, pedagogui Rolandui Daugėlui už aukščiausius laimėjimus respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose bei grafikos ir spaudos dizainerei Monikai Vilčinskienėi už vizualinio meno puoselėjimą, sukūrusiai didžiuliu pasisekimu su laukusių socialinę reklamą „Kaunas – mano miestas, nesvarbu, kur gyvenčiau“.

Apdovanotųjų vardu kalbėjo aktorė Inesa Pauliulytė, šokėjos K. K. Daujotaitės dukra, kuri atvyko atsiimti garbingo amžiaus sergantciai motinai skirto apdovanojimo.

„Nemuno“ fotoinformacija

Pagerbtai Kauno menininkai

Penkiakampiai menai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kauno istorinėje prezidentūroje surengta paroda „Po raudona žvaigžde“, kurią žiūrovai sutinka labai skirtingai nusiteikę. Nors gal tai tik išsivaizduojama mitologija, nes mūsų parduotuvės vis dar pilnos „tarybinių“ gaminijų, kurių ne-

sibodi valgyti net ir tie, kuriems gal amžių to daryti lyg ir nepriklausytų. O parodoje viskas panašiai. Nepadoru net sakyti – labai dekoratyvū, nes jau sunku suvokti ir objektyviai šiandienos kontekste ivertinti tos beprotystės dydi. Viskas taip labai, kad net rodosi netikra. Kledesiai ir fantazijos išgijusios

tokias realias formas, kad siurrealizmas gali tik pavydėti.

Tačiau iš kino juostos aidi tikri Justo Paleckio, Salomėjos Nėries balsai, iš portretų šypsosi Stalinas ir Leninas, kurie, nors ir nutapytu keista maniera, „krakmolytais“ kostiumais, yra visiškai realistiški, beveik pačiupinėjami.

Baisiausia atrodo prievara, kuriie visą šį „grožį“ turėjusiu sukurti menininkų, atžvilgiu.

Paroda lyg ir mini liūdną datą, kai 1940-aisiais, lygiai prieš 70 metų, sovietų kariuomenės dalinių iženė gė į Kauną, ir visas nepriklausomybės laiką kultūrinis įdirbis buvo užgriozdintas naujos ideologijos monumentais. Kažkaip keistokai, labai kontrastingai nuteikia parodos eksponavimas Kauno istorinėje prezidentūroje.

Parodos kuratorė Giedrė Jankevičiūtė émési vienerių metų socio-kultūrinės gyvenimo terpės analizės. Paroda „Po raudona žvaigžde“ yra didesnio, keliems politiniams ir kultūriniam lūžiams skirto jos mokslinio darbo „Lietuvos dailės gyvenimas 1939–1944 m.“ dalis. Autorė nori parodyti tai, kas dar liko iš to meto realijų, kad apšvieti siaubai mažiau gąsdintų žvalganties iš priešt.

Parodoje atskleisti pirmieji me-

tai (nuo 1940 m. birželio, kai Lietuva „išstojo“ į Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungą, iki sovietinė okupaciją pakeitusios nacių okupacijos 1941 m. vasarą), kai emocijos dar pačios stipriausios, nustebimas ir pasipriešinimas aršiausiai, o tikėjimas nenuviltas. Lūžio, perėjimo laikotarpiai, kuriuos,

ypač vėlesnius, puikiai mena šiandienos parodos žiūrovai, atskleidžia pačias netikėčiausias žmogaus elgesio galimybų amplitudes. Eksponatai ir filmuota medžiaga pri stato meno ir mokslo intelligentijos gyvenimo etapą, turintį pačių skaudžiausiu kampą.

Daugiausia vietos parodoje tenka dailei, kuri labiausiai buvo pajungta naujajai ideologijai formuoti. Sovietinių laikraščių iškarpose gausu informacijos apie dailininkų pagalbą darbininkams, rengiantis minėti dvi pagrindines sovietų šventes – bolševikų perversmą Rusijoje ir gegužės 1-ąją, kuriose dailė turėjo atlikti ypatingą vaidmenį.

Šiaip ji éjo į priekį negrabių žingsniais, nes labai skyrėsi nuo ankstesnių modernių dailininkų bandymų, atskleidé „nepakankamus realistinės vaizduosenos iğidžius“. Skaudžiausia matyti darbus, kurių meninė vertė kontrastuoja su ideo loginiu turiniu. Norisi, kad visi tie

agitaciniai bandymai būtų buvę piešti ir tapyti pačia prasčiausia forma.

Ekspozicijos pradžioje – grynoji politinė dailė. Politinių lyderių portretai ir patys primityviausi, iki kokumo didaktiški „Agitpropo“ plakatai, savo tiesmukumu dabar keliantys šypsena.

Socrealizmo principu moko pats didžiausias eksponuojamas darbas „Kūlimas“, kuriame su ypatingu patosu atkura „reali“ darbo scena. Dar baisiau, kai žvelgi į vaikų knygeles ir žurnalus, pilnus agitacinių paštalu. Parodoje net galima pavartyti 1940 m. „Genio“ numerių kopijas. Ikyrus, o dabar jau sunkiai išlikimas spaudos tonas, mūsų valstybę lydėjęs daugybę metų, tačiau visiškai nesugebėjės perprasti net elementarios žmogaus psychologijos.

Paskutinė parodos salė skirta monografinei medžiagai: „Čia pasakojamos istorijos tu dailininkų, kurių likimus kruvinas stalininis režimas sulaužė jau okupacijos pradžioje.“

Plakatai, laikraščiai, knygos yra pagrindiniai parodos eksponatai, nes dailės darbų, kurie ryškiausiai atspindėjo ideologiją, ne tiek daug ir išlikę. Tačiau nesunku išsivaizduoti. Žinoma, jei tik fantazija pakankamai laki.

Autorės nuotrauka

Raudonoji spauda.

Bégantis gyvenimas

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vasarą galbūt tik kai kam kelia asociacijų su fotografija dėl savo šviesos skaidrumo bendrystės su skambančio nuo šilumos oro virpesiais, lengvumo ir gal primityviausią sąsajų su fotografavimo manijos apimtais tursta. Vasara galerijos aprimusios, bet yra ir vis dar salių gaiva bei menais vésinančių.

Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje vis dar veikia lenkų fotografo Jano Bortkiewicziaus, kuris jau ne vienerius metus vadovauja fotografijos galerijai, darbų paroda. Ši ekspozicija – Žemutinės Silezijos meno festivalio dalis. O mums garbė fotografo darbus apžiūrėti pirmiesiems, nes menininkas 1945 m. gimė Lietuvoje ir net savo kūryboje išlaikęs mūsų krašto ženklių. Parodoje – ne vienas J. Bortkiewicziaus objektyvo užfiksuootas gimtojo miesto Vilniaus vaizdas. Mažutės, miniatiūrinės bažnyčios, kurias net Napoleonas galėtų delne išlaikyti. Vėliau fotografas jamžino ir Niujorką, kurio žaisliniai dangoraižiai vos vos regėti pro pirmame plane baltuojančius kapinių antkapius.

Lego kaladelių išpūdis Niujorką paverčia mažučiu, jaukiu miestu. Visai netoliess – Praha, vos kyštelėjusi savo architektūrines nuoplaišas į J. Bortkiewicziaus kadrą.

Senųjų kadrų yra pačių įvairiausių. Ekspozicija rengiama meni-

ninko kūrybinės veiklos 50-mečio proga, todėl laikas gržta daugybę dešimtmeečių atgal. Tada jis fotografijose pats šilčiausias. Su pagarba Juzepli Pilsudskiui, aštuoniolikmetė močiunti kareivio uniforma jo legionuose. Ir vėlesnis – su savo miesto šiukšlynu, su dėmėmis vietoje gitaras laikancių dainininkų veidų (žmonių be veidų bus ir vėlesnėse fotografijose, ta-

čiau jau pačia blogiausia anoniškumo prasme), jaunystės miestų peizažais, kurių šviesa virsta fotografine grafika.

Paroda apima apie 150 darbų iš įvairių J. Bortkiewicziaus kūrybių etapų. Ekspozicijoje – portretai, abstrakcijos, labai ryškiai fotografovimo laiką žymintys aplinkos motyvai. Daugybė garsių žmonių portretų – jų veikla daugiausia susijusi su muzika, o fotografijos, kaip teigia parodos organizatoriai, „pagilino tų visų asmenybų „nepaprastumo“ fenomeną. Išreiškė dėkingumą už tai, kad sugebėjo pagerinti pasaulių aplink savę, padarė jį įdomesnį ir supratingesnį“.

Visai šalia – dar vienos portretas-diptikas. Lėlės barbės, pernai šventusios savo penkiadesimtmetį, ir gyvos moters, kuri iš paskutinių stengiasi būti panaši į plastikinį šablono. O J. Bortkiewicziaus atskleidžia kaip absolūciai įvairi planis menininkas. „Didžioji dalis J. Bortkiewicziaus darbų – kūrybinis autorų supančios tikrovės komentarfas, todėl ši paroda vaizdžiai atspindi ir mums taip artimas pastaruosius penkiadesimt metų

vykusias permanentas“, – teigia parodos organizatoriai. Tada fotografijos ir net šalia jų komponuojamos instaliacijos, daiktų skulptūros prabyla socialinės terminologijos kalba. Fotografijos nusidažo raudonai, nes atspindi Raudonojo kvartalo Paryžiuje kasdienybę, arba mėlyna ir geltona, kuriomis pražydusi visa Europos Sąjunga.

J. Bortkiewiczius dažnai jungia daugybę vaizdų – kino filmo juostas „bégimo“ principu arba jungdamas į padriką koliažą. Tokiomis fotografijomis galima perbėgti laiko atkarpas arba praplėsti erdves. Jos suteikia judrumo, kurio kupina ir pati paroda – peržiūrima lyg gyvenimo filmas „Nuo – iki“. Fotografas derina daiktus, kurie tvyro keistose šviesose, keistai sujungti ir sukomponuoti – pagal svarbų turinį ir dar svarbesnę formą.

Nors parodos organizatoriai nuolat pabrėžia J. Bortkiewicziaus kūrinių didaktinę vertę, jų pagalbą iš naujo suvokiant prarastas vertės, visgi darbai tokiu diletantizmu né nedvelkia. Net ironiški paties fotografo autoportretai tai patvirtina.

Autorės nuotrauka

Mėlyna ir geltona šiandiena Jano Bortkiewicziaus kūryboje.

Lietuvos rašytojų sąjunga sveikina savo kolegas:

Justiną Marcinkevičių – apdovanotą Lenkijos autorių teisių gynimo asociacijos (ZAiKS) premija už Adomo Mickevičiaus kūrinių vertimą į lietuvių kalbą;

Aldoną Ruseckaitę – apdovanotą Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi.

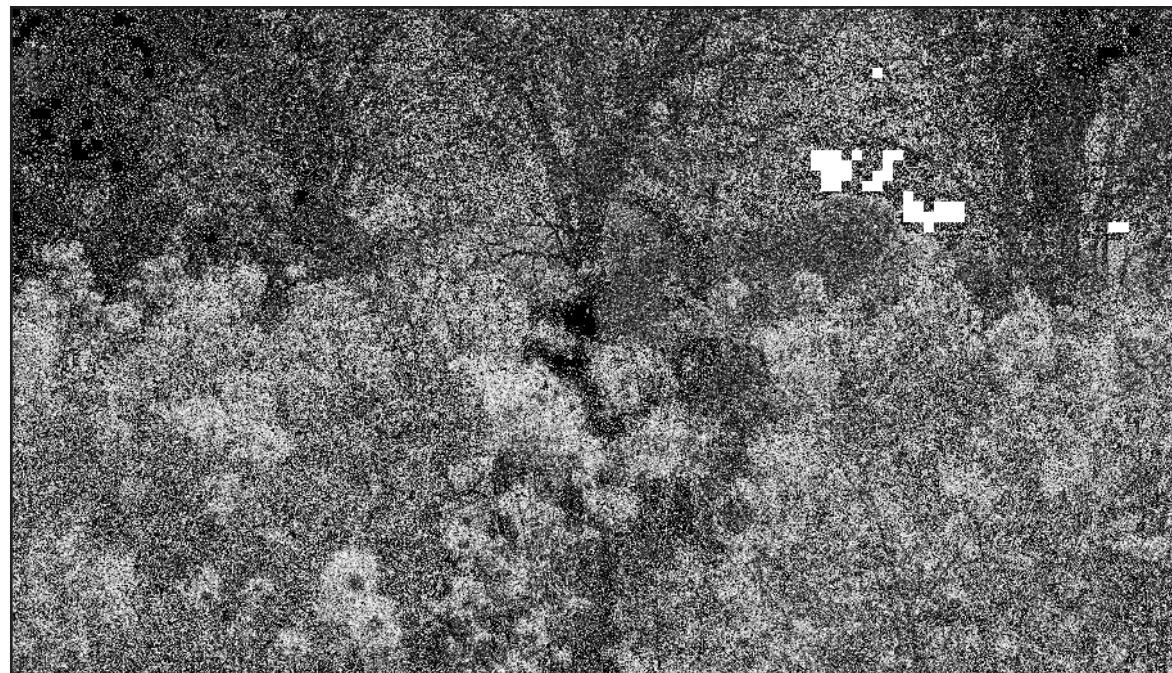
Gediminas JANKAUSKAS

Prieš pat Jonines netoli lenkiško „Žaliakalnio“ – Zeliona Guros – vaizdingame Lagowo miestantyje, pasislėpusiame miškuose ir apsuptyme ežerų, jau trisdešimt devintajį kartą prasidėjo seniausias Lenkijos kino festivalis, paprastai vadinamas Liubušės kino vasara. Ir jau dvidešimtą kartą greta lenkiškų, vokiškų, čekiškų, slovakiškų, rusiškų, ukrainietiškų, vengriškų filmų buvo parodyta naujausio lietuviško kino programa, kuria sudarė du vaidybinių ir trys dokumentiniai filmai.

Lietuvių kinas Lagowe gerai žinomas. Čia iš daugelio šalių susirinkę kinomanai matė bemaž vien per du dešimtmecius Lietuvos sukurtus Algimanto Puipos, Šarūno Barto, Arūno Matelio, Audrius Stanio ir kitų režisierų filmus, kuriems šiuo eliciu autorių padeda patekti į kasmet solidžiai su komplektuotą posovietinės Europos kino panoramą. Šiemet vaidybinių kinų reprezentavo režisieriaus Valdo Navasaičio „Perpetuum mobile“ ir konkurse parodytas „Duburys“, kuriam atiteko antras pagal svarbą prizas „Sidakro kekė“ („Srebrenė grono“). Režisierius Gyčiui Lukšui tai jau antras tokis apdovanojimas: pirmąjį jis gavo pries septyniolika metų už „Zemės keleivių“.

„Duburys“ šiemet idealiai tiko vaidybinių kino konkursui, kurio nemažai dalį sudarė filmai, primeinantys socialistinės santvarkos laikus. Vieni iš šių kasmet vis labiau tolstančią realybę žvelgia pro hiperbolizuotus siaubo trilelio akinius (Wojciecho Smarzowscio „Bogi namai“), kiti konkretius „brandaus socializmo“ sukrėtimus susieja su kur kas ankstesniais visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo procesais (Jano Kidaus-Blonskio „Roželė“), treti režizuoja „Solidarumo“ laikų euforiją ir bando ieškoti „trečio kelio“ amžinoje klasių kovos konfrontacijoje (Januszo Morgensterno „Mažesnis blogis“), o „Prahos pavasario“ tradicijoms ištikima jautna čekų režisierė Irena Pavlaskova („Tikras rojus“) ir jos jaunasis kolega iš Lenkijos Jacekas Boruchas („Viskas, ką myliu“) nepamiršta, kad niūriausiais totalitarizmo laikais žmonės buvo gyvi ne vien politinėmis aktualijomis ir partijos planais, bet ir už ideologines dogmas brangesnėmis meilėmis bei laimėmis problemomis. Netruksta šiuose filmuose sugerbėjimo socialistinės praeities marazmą transformuoti į meninio absurdo ar išmintingos „žmogiškos komedijos“ pavidalus. O tai jau ryškus ženklas, kad kinematografininkai pirmieji vadujosi iš stereotipų nelaisvės ir moko vienlikusiuosius su praeities smėklomis atsišveikinti lengvai. Bent jau be tragediškos išraiškos veiduose ir piktdžiugiškų intonacijų – viso to, ko labiausiai norėtuose palinkėti ir mums.

„Duburys“ daugeliui Lagowe parodytų filmų buvo giminės dar ir todėl, kad jo herojams tenka patirti skaudžius dvasinius lūžius ir priimti lemtingus sprendimus.

„Duburys“. Aktorė Oksana Borbat.

Lietuvių kinas Centrinės ir Rytų Europos kontekste

Nepritapusiųjų dramos

Paradoksalu, bet atgavus Nepriklausomybę per beveik du dešimtmecius mūsų šalyje buvo labai mažai bandymų kine išsamiai išanalizuoti sovietmečio dvasinį paveldą, kurio negalime atskratyti ir dabar. Pasirodo, vien drąsos išsižadėti nekenčiamos praeities neapkanka, kad taptum iš tikrujų laisvas žmogus. Savosios prigimties lengvai neiveiksi nei revoliucijomis, nei naujojo gyvenimo dekretais. Kaip atminties bei sažinės – pacių objektyviausią teisę. O ir kas tu, žmogau, be savo atminties? Tik gailestį keliantis mankurtas, kaip kitados teigė rašytojas Činigzas Aitmatovas.

„Kas mums pasidarė?“ – gūdžiai socialistinės stagnacijos laikais klausė rusų rašytojas ir kino režisierius Vasilijus Šukšinas, turėdamas omeny visai ne anuometinį politinį nihilizmą, o tikėjimą praradusį žmonių dvasinę eroziją, tapusią svarbiausia paskutiniųjų socializmo epochos žmonių ligą. Iš šių klausimų savaij bandė atsakyti ir kiti šviesesni protai, priverti savo nerimą slėpti po metaforų skraiste arba pertekli jų sudėtinga Ezopo kalba. Tada ir lietuvių vaidybiniame kine aktyviai reiškėsi tokia „opozicinė“ veikla. Raimondo Vabalo „Birželis, vasaros pradžia“ (1969 m.) ar Vytauto Žalakevičiaus „Atsiprašau“ (1982 m.) akivaizdžiai demaskavo sovietų valdžios įtvirtintas moralines deformacijas. Dabar tuose filmuose regime tai, ko nepavyko užfiksuoti dokumentininkams. Kitą panašaus vaidybiniu kina bangą sutapo su Atgimimo laikais. Pirmas ant dviejų epochų „slenksčio“ garsiai prabilo Š. Bartas, kurio „Trys dienos“ (1991 m.) nykų sovietinės realybės peizažą susiejo su egzistenciniu dvasiniu šaliu ir lediniu vienatvės alsavimu.

„Šokis dykumoje“.

„Arsy-Versy“ – dokumentinio kino konkurso laureatas.

A. Puipa filme „Ir ten krantai smėlėti“ (1991 m.) taip pat suvedė ne-linksma sovietmečio patirties balansą, bet paspalvinė jį absurdūs komedijos potėpiais. O. G. Lukšas „Zemės keleiviųose“ (1992 m.) neišspūdžiusių likimų virtinę suprojektavo į religinę bei filosofinę simboliką. Filmas buvo labai fragmentiškas, bet tokią stilistiką pateisino autorius refleksijos. Režisierius taip aiškino sumanytą: „Mūsų kartos žmonės nepritampa dabartiniame gyvenime, jie yra pasimetę... Mes tyliai analizuojame, kas nutiko gimimo

siems paskutinėmis karo dienomis ir tuo po karo.“

„Duburio“ akivaruse

Žinoma, tokios analizės rezultatai negali būti labai optimistiški. Todėl įdomu pažiūrėti, kiek bemaž per du dešimtmecius pakito (o gal dar labiau sustiprėjo?) „Zemės keleivių“ režisieriaus ižvalgos. Laukti naujausios G. Lukšo filmo „Duburys“ premjeros norėjosi bent dėl dviejų priežascių. Pirmiausia todėl, kad filmo pagrindą sudaro Romualdo Granausko to paties pavadinimo romanas, kurį skaiciusieji ilgai prisimins santūrią, bet giliai besiskverbiančią prozos žodžio magiją. O G. Lukšas visada garsėjo kaip subtilus geros prozos (beje, ne tik lietuviškos) interpretatorius, padavanės mums nuostabią likimų galeriją. Vienuose filmuose („Žvanagutis“, „Žolės šaknys“, „Žalčio žvilgsnis“, „Vakar ir visados“) režisierius pureno lietuviškų tradicijų dirvą ir giliinosi į mūsų kultūroje įsitvirtinusį pagonybės ritualų prasmes. O kurdamas „kaimiškas“ istorijas „Mano vaikystės rudo“ (1977 m., pagal Juozo Apučio novelę) ir „Vasara baigiasi rudeni“ (1982 m., pagal R. Granausko prozą) užsirekomendavo kaip lyriškų bei dramatiškų pustonių virtuozas.

„Duburio“ ženklina dar brandesnis režisieriaus profesionalumas ir žmogiškoji išmintis. Tikriausiai todėl kvapą gniaužia jau pirmieji naujojo filmo kadrai, iš aukštyni apžvelgiantys nuostabią Lietuvos gamtą – per miško masyvą lėtai puskuojantis traukinys ir lėtai vingiuojanti upė nubréžia svarbiausią dramatišką ivykių aplinką. Prie geležinkelio tragiškai nutrūko pagrindinio filmo herojaus Juozapo Gaučio tévo gyvenimas, ant geležinkelio tilto virš upės pats Gaučys patyrė svarbiausius savo gyvenime lūžius, netoli bėgių paskutinį kartą gyvenime suklupo Gaučio motina su dvieju šviežiu pieno bidonais, pagaliau du šuoliai nuo tilto atbraulos į mirtiną upės verpetą vainikuoja ir paties Gaučio, ir geriausio jo draugo Vido neilgo gyvenimo istorias.

Vyresnės kartos žūrovus, dar ne pamiršusius „socialistinio rojaus“ realijų, turėtų persmelkti aistrus atpažinimo jausmas. Puiku, kad filmui pasirinkta nespalvota kino juosta, kurioje kiekviena detalė alsonoja nesumeluotu autentiškumu. Pagirtinas filmo autorių siekis ne stilizuoti praeitį, bet atkurti ją su maksimaliai tikrovėmis detalėmis. Būtent per jas pries mūsų akis atgyja seniai praeitin nugarmėjė laikai, kai dideliais tempais buvo vykdomi socialistinių penkmečių planai, o juos vykdantys žmonės gyveno pusbadžiu, nors degtinės niekada netrūko. Ir pavogti iš statybų ar kolchozo visada buvo ką.

Didžiausią dėmesį filmo autoriai kreipia į emocinę ir seksualinę Gaučio patirtį. Ji prasidėjo nuo nuostabios romantikos pažinties su kurčnebyle mergina, aistringuomo slėpinius atskleidę sovietinio „bendriko“ kaimynės dėka ir tarasi pertempta styga nutrūko tuo metu, kai atrodė, kad jau niekas negali sudrumsti šviesios ir laiminges ateities.

Lietuvių kinas Centrinės ir Rytų Europos kontekste

Atkelta iš 3 p.

Didžiausias G. Lukšo pliusas – mokėjimas visada labai tiksliai parinkti pagrindinių vaidmenų atlikėjus. Taip buvo beveik visada. Bet šį kartą aktorių parinkimas (dabar reikėtų sakyti „kastingas“) yra tiesiog tobulas. Debiutinis Giedrius Kiela, vardinantis Gauči, labai taupiai, bet tiksliais potėpiais brėžia savo herojaus gyveniminiškos brandos vektorių. Ne tik lietuviškų „Sidabrinų gervių“, bet ir didelės pagarbo nusipelno ukrainietės aktorės Oksana Borbat (Maška) bei Jevgenija Varenitsa (Klava), taip pat „Gervėmisi“ apdovanojoti Jūratė Onaitytė ir a. a. Vladimiras Jefremovas. Pastarieji tik dviem epizodiniais pasiodymais sugebėjo tobulai suvaidinti ne vien reikiama sceną, bet ir visą savo herojų likimą.

Garbingą apdovanojimą Lagowe „Duburiui“ skyre žiuri nariai nuoširdžiai džiaugėsi šiuo filmu ir savo komentaruose pabrėžė, kad tokį sprendimą lémė daug akivaizdžių filmo pliusų – preciziška režisūra, tvirtas dramaturginis pagrindas, tiksliai aktorių vaidyba, lankoniška bei poetiška vizualinė kailba (už ją birželio pradžioje Kijeve vykusiam festivalyje buvo apdovanotas operatorius Viktoras Radevičius).

Tuščios amžinųjų variklių apskukos

Visiška „Duburio“ priešingybė – režisieriaus Valdo Navasaičio filmas „Perpetuum mobile“, kuris labiau šlejasi ne prie vyresnės kartos lietuvių kino režisierių suformuotų psichologinės dramos tradicijų, bet gerai iliustruoja naujos kartos kūrėjų pastangas sukurti universalaus kino modelius. Deja, kol kas šiame kelyje didelių meninių pasiekimų nepastebėta, o dauguma ligšiolinių bandymų išrasti amžinąjį variklį atsimuša į ta pačią „inžinerinę“ problemą – niekaip nepavyksta išvengti tuščių apskukų ir naudingumo koeficientą pakelti gerokai aukščiau už nulinę ribą.

V. Navasaitis kartu su Š. Bartu debiutavo 1985 m. dokumentiniu filmu „Tofolarija“. Vėliau savarankiškai sukurti filmai „Rudens sniegas“ (1992 m.) ir „Pavasaris“ (1997 m.) paliudijo, kad lietuviška autorinė poetinė dokumentika papildė dar vienu subtiliu kūrėju, kino kamera mokančiu „tapti“ peizažus ir portretus. Toks kinas džiugino akį ir visai nereikalavo verba linio komentaro. Bet kai V. Navasaitis parodė savo pirmą vaidybinių filmą „Kiemas“ (1999 m.), tapo akiavizdu, kad čia vien sugebėjimo komponuoti vaizdingus kadrus nepakanka. Vaidybino kino dramaturgija negali apsiriboti nuotaikas kuriančiomis abstrakcijomis, o ir i personažus persikūniantiems aktoriams reikia pateikti bent minimalius charakterių eskizus. Tada aktoriai galės improvizuoti užduota tema, ir žiūrovams bus įdomu šį procesą stebeti. Bet pusantros valandos trunkantis „Kiemas“ labai priminė tą tuščią baseiną, kurio ilgi

statiški kadrai filmą pradeda ir bai-gia. Kad režisierius V. Navasaitis deklaruoją sąmoningai ignoruoja siuzetą, nėra nieko peiktino. Andrejus Tarkovskio ar Aleksandro Sokurovo šedevruose taip pat maža veiksmo ir kalbos. Užtai ten tokie intensyvūs dvasinio pasaulio kontekstai, kad jei išdrisi prie jų priartėti ir pasikliausiai menininko intuicija, būtinai patirs kažką panašaus į katarsį. O ką gali pajusti ilgai žiūrėdamas į tušumą? Nebent tušumą, kuri, anot Friedricho Nietzsche's, žiūri į tave. Donatas Banionis A. Tarkovskio „Soliaryje“ kalbėjo visai mažai, bet tylėjo taip, kad žiūrovui atsiverdavo tikras vidinio gyvenimo kosmosas. „Kieme“ D. Banionis taip pat ištaria vos kelias frazes, bet už šio tylėjimo aiškiai matosi scenarijaus tuštuma. Ji, ko gero, ir kitus „Kiemo“ herojus vertė ilgas nieko neveikimo scenas užpildyti rūkymu.

Rūkymas yra svarbus ir naujojo V. Navasaičio filmo „Perpetuum mobile“ veiksmas, į kurį atkreipė dėmesį visi pirmieji filmo recenzentai. Traukdami dūmą filmo herojai daug maisto, o žiūrovams, kaip taikliai pastebėjo vienas internetinis komentatorius, ima skaudėti plaučius. Kam adresuojamas filmas, galima suprasti iš režisieriaus komentaro: „Negalvoju, kam bus skirtas tas filmas, kurį darau. Tam, kam patiks. Tikslai yra asmeniški ir netgi, sakyčiau, egoistiški“.

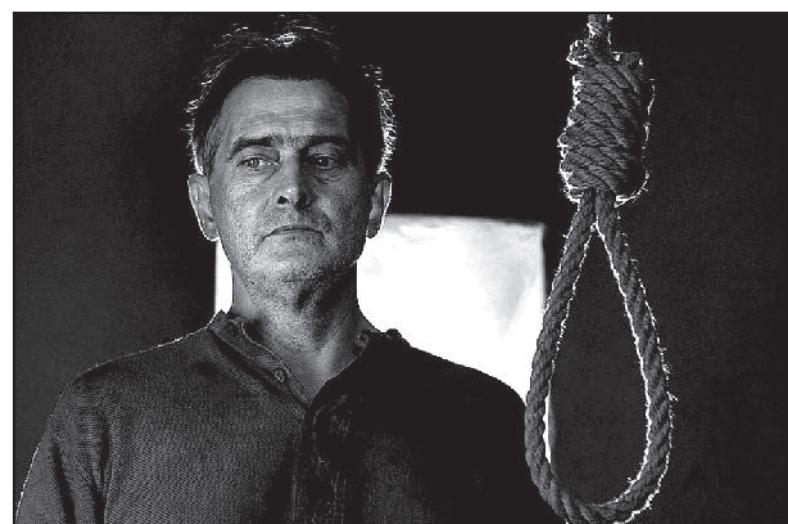
Kelionės per Lietuvą ir į nuodėmių pasauly

Lietuviškos dokumentikos garbė festivalyje gynė trys filmai. Nekonkursinėje programoje parodytas „Šokis dykumoje“ (režisierė Agnė Marcinkevičiūtė) – dokumentinis biografinis filmas, pristatantis rašytojus Jurgos Ivanauskaitės gyvenimą, kūrybą ir visuomeninę veiklą. Norėdami pertekli Jurgos gyvenimo patirtį ir jos meninių idėjų pasauly aktoriai atsisakė tradicinio linijinio pasakojimo, o savo

tiuko siekia naudodami gerai rašytoją pažinojusių žmonių liudijimus, vaizdo ir garso archyvinę medžiagą bei poetiškai nufilmuotus vaidybinius interpus. Lagowe žiūrovams Jurgos Ivanauskaitės kūryba jau nebéra *terra incognita* – pernai čia parodytas režisierius A. Puijas „Nuodėmės užkalbėjimas“, sukurta romanų „Ragana ir lietus“, „Placebas“ bei „Sapnų nublokstis“ motyvais.

Konkursinėje kino dokumentikos programoje su austrių, lenkų, slovakų, vengrų, vokiečių filmais varžėsi dvi lietuviškos juostos. Režisieriaus Vaidoto Digimo „Kelionė per Lietuvą“ pristato mūsų šalį britų menininko Davido Elliso akimis. Pirmą kartą jis atvyko į Lietuvą 1993 m. vedamas smalsumo perprasti posovietinės kultūros specifiką. Po septyniolikos metų jis teisia savo kelionę ir fiksuoją dabartinių susitikimų su Lietuva, lygindamas savo išpūdžius su tuo, ką matė ir patyrė čia anksčiau. Lietuviškose tradicijose ir naujų skersvėjų specifikoje smalsiam svečiui padeda susivokti kino režisierius Audrius Stonys, kaunietis architektas Vytautas Petrušonis, muzikantas Petras Vyšniauskas, kunigas Ričardas Doveika, avangardinio kino klasicas Jonas Mekas, Vilniaus Orvydo akmenų muziejaus eksponatai, Baltijos kelio dokumentiniai kadrų, Vytauto Kernagio bronzinė statula Nidoje, viduramžių tradicijas puoselėjantys Riterių klubo nariai ir anarchiškų laisvės dvasią simbolizuojantys baikeriai.

Režisierės Kristinos Inčiūraitės „Septynios nuodėmės“ per skirtinės sporto šakoms astovaujančių sportininkų monologus bando suvokti, kaip septynios mirtinės nuodėmės (tinginystė, puikybė, kerštas, persivalgymas, gašlumas, godumas ir pavydas) dažniausiai reiškiasi šiandienos visuomenėje. Idomu tai, kad autorai kalbina tik moteris, pasirinkusias septynias dvikovės sporto šakas (imtynės, fechtavimas,

„Generolas Nila“. Aktorius Olgierdas Łukaszewicz.

šachmatai ir pan.), kuriose kovoja maža vienas prieš vieną – tai lyg savotiška aliužija į dvi kontrastingas moters asmenybės puses. Žmogaus dvilypumo, vidinės kovos su pačiu savimi vizualizaciją įdomiu kontrapunktu susieja dainininkės Rositos Čivilytės pamastymai apie patirtį, išgątą vaidinant Kurto Weillo ir Ber tolito Brechto baletą su dainomis „Septynios mirtinės nuodėmės“ („Die sieben Todsfürden“), tame laimes ieškančios dvi seserys Didžiosios depresijos laikotarpiu keliaujančios į septynis skirtinės miestus.

Gimsta nauja lenkų kino mokykla?

Ypatingų pagyrų šiemet nusipelėnė lenkiškų vaidybinių filmų programa. Jų žiūrint net nekyla mintis apie totalią finansinę krizę, kuria dabar taip dažnai bandoma pateisinti silpnus filmus net stipriose kinematografinėje šalyse. Lenkai kasmet kuria apie keturias dešimtis vaidybinių filmų, kurių meninis lygis stebétinai aukštas.

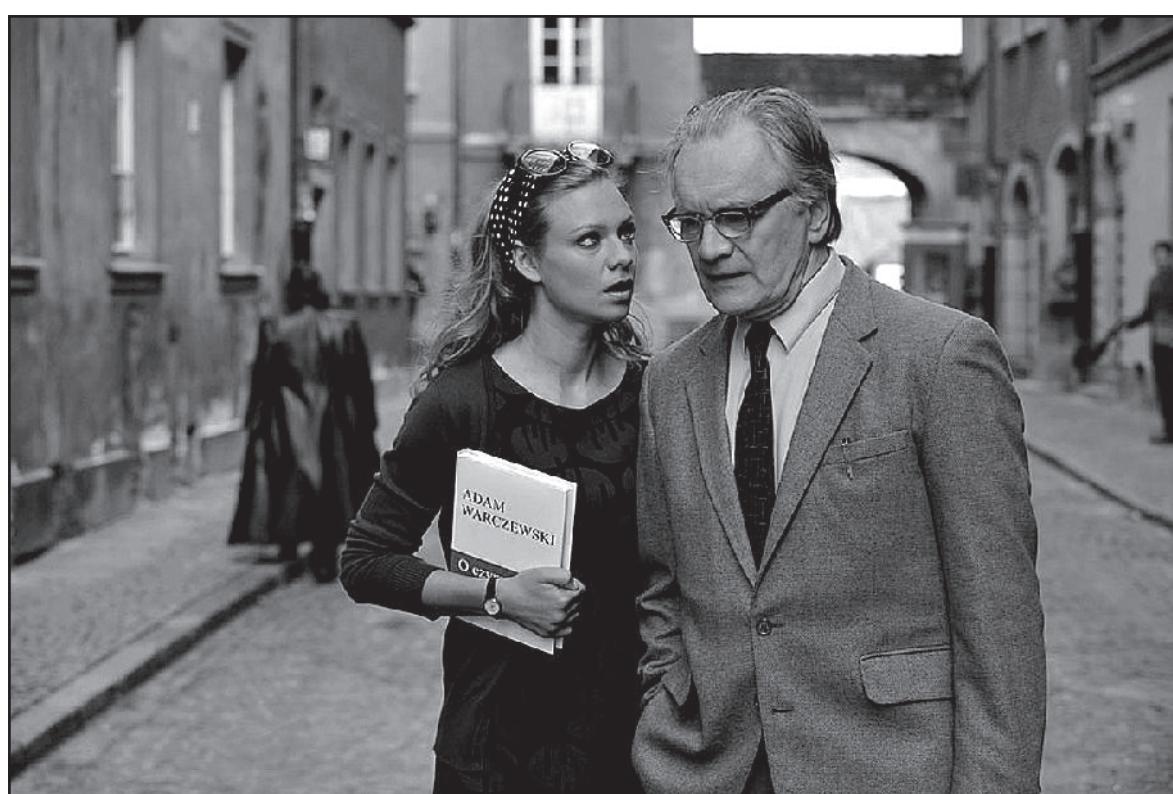
Šio stebuklo priežascių reikėtų ieškoti lenkų kino tradicijose. Prieškario melodramų ir komedijų retrospektyva, parodyta specialiuose Liubušės kino vasaros seansuose, priminė jau primirštą faktą, kad iki tragiškų 1939 m. lenkų nacionalinės kinas klestėjo, populiarūjį žanrų filmai išradęgumu nenusileido analogiškai Holivudo produkcijai, savi aktoriai buvo beprotiškai populiarūs, o salės lūžo nuo dėkingos publikos. Prie šio proceso gerokai prisidėjo ir anuometinė Lenkijos valdžia, skatinusi nacionalinį kiną ir minimaliai apsunkinus filmų kūrėjus mokesčiais valstybei. Socia-

listinėje Lenkijoje taip pat apstu pavyzdžių, kai formavosi ir visame pasaulyje garsėjo tokie reiškiniai kaip lenkų kino mokykla (susijusi su pirmaisiais Andrzejus Wajdos, Andrzejus Munko, Jerzy Kawale rowicziaus, o vėliau Romano Polaskio ir Jerzy Skolimowskio še devrais) ar moralinio nerimo kinas, išgarsinęs Krzysztofą Zanussį, Krzysztofą Kieślowskį ir jų bendražygius.

Dabar lenkų kritikai kalba ir apie tradicijų tąsą savo nacionaliniam kine, ir apie savotišką lenkų kino mokyklos renesansą. Lagowe parodysti vaidybinių filmų patvirtina abi šias tendencijas.

Vyresnės kartos režisierius Ryszardas Bugajski istorinėje dramoje „Generolas Nila“ kruopščiai rekonstruoja paskutinius legendinio „Armija Krajowa“ generolo Augusto Emilio Fieldorfo gyvenimo metus. Aktyvus kovotojas su faštine okupacija (vadovavęs svarbiausiom karinėms akcijoms okupuotoje Lenkijoje ir organizavęs pasiekinių prieš Varšuvos budelį SS generolą Franzą Kutscherą) pirmaisiais pokario metais tampa sovietinio teroro auka. Praleidęs dvejus metus Sibiro lageriuose ir grįžę namo tikras savo šalies patriotas pateko į negailestingus sovietinės politikos gniaužtus ir kaip liaudies priešas buvo pakartas 1953-ųjų pavasarį. Filme išvengta beveik visų tokiam kinui klastingų povandeninių rifų – aklo heroizavimo, patriotinio patoso, priešininkų karikatūrinimo. Nuo stereotipų išlaisvinta santūri pagrindinio vaidmens atlikėjo Olgierdo Łukaszewicziaus vaidyba vietomis pakyla iki tragizmo viršūnių ir tikro katarsio. Seanso metu ne kartą mąsciau apie tai, kad ir Lietuvoje kada nors galėtų gimti ne prastesnis filmas apie KGB nukankintą Joną Žemaičių-Vytautą, nuo 1949 m. vasario 16-osios iki mirties 1954 m. lapkričio 26 d. buvusį prieš okupaciją kovojančios Lietuvos valstybės vadovu, faktiskai vykdžiusi Respublikos Prezidento pareigas. Tik kas ir kada tokį filmą sukurs?

Su klasikinės lenkų kino mokyklos temomis gražiai polemizuoja jaunas debiutantas Borysas Lan koszas filme „Antroji monetos puše“ („Rewers“). Nespalvotoje juosteje atgyjantis pasaulis hipnotizuoją nuo pirmų kadrų. Viskas čia kaip ne kartą matytuose geriausiuose lenkų filmuose, skirtuose pokario realijoms. Bet netrukus paaikiškėja, kad tai tik talentinguo stilizacija, leidžianti anų laikų atmosferos nepatyrusiems filmo autoriams žaisti kiną. 1952-ųjų realijos ir mūsų dienų pasaulis susiejami keistas asociacijas žadinančiais ryšiais.

„Roželė“. Aktoriai Magdalena Boczarska ir Andrzejus Sewerynas.

Akmens istorijos ir paprastumas

Ugnė KRAULAITYTĖ

Būna, kad visai paprasti dalykai nei iš šio, nei iš to priverčia stabtelėti. Ir stebiesi, žmogus, savo gebėjimu jais, tokiais neįmantriais, žavėtis. Prisižiuri visokių ornamentais ir dekorais išpuoštą grožybių, o vis tiek nejučia sustojti prie primityvių, rodos, negabrių formų, tarytum savo paties esaties atspindžių ieškotum. Neprisimeni pasakų, tik apgraibomis vaikštinėjį legendų keliais, bet jie kartkartėmis ima ir suvilioja kiek paėjėti ten, kur žmonės akmenimis virsta, debesys ežerais tampa, o naktimis laukuose liepsnelės klaidžioja. Jei ir nepatikėsi tokias pasakoja, eidamas pro užkeiktas ar stebuklingas vietas būtinai juos prisiminsi.

Papasakosiu apie tokiomis istorijomis apipintą žemės rėžį, pramintą Akmenių. Įstrigo jis man atmintin kaip visai šalia Vilniaus-Varėnos kelio, dešiniajame Merkio krante, išskūrės kelių trobesių pušynais ir legendomis apsuptas kaimas, turintis savo stebuklingą akmenį, pavadinę užkeikta merga ir davusį kaimui vardą.

Tai siek tiek aukštėlesnis nei metro pilko granito, prie kelio, miško pakraštyje, stovintis keturkampės piramidės pavidalo akmens luitas, medine, samanomis apaugusia tvorele apjuostas. Jo viršūnėje – kaimo kalvio darbo geležinis kryžius, o šalia šio iškaltas 5 cm gilumo ir trimis centimetrais didesnio skersmens dubenėlis. Nežinoma, kodėl, bet šis akmuo laikomas stebuklingu, turinčiu gydomų galų. Dešimtą penktadienį po Velykų žmonės eidavę aplink jį keliais ir prašydaudavę greito pasveikimo.

Stebuklingasis akmuo užkeikta merga.

Apie užkeiktos mergos akmenį sklando daug legendų. B. Kvirklio „Mūsų Lietuvos“ pirmajame tome minimos trys iš jų. Viena legenda pasakoja, kad senovėje tévai norėjė savo dukteri priversti tekėti už nemylimą. I su tuo tuves važiuodama ji pratisai verké, keiké savo likimą, ir, nevilties apimta, ištarė: „Geriau aš akmeniu paviršiau, negu išeiciu už to vyro...“ Po šių žodžių ir pavirtusi akmenių. Sakoma, prieš daug metų akmuo tikrai turėjęs merginos išvaizdą, net jungtinių drabužių, nuotakos kaspinus buvę galima ižiūrėti. Seniau tas akmuo dejuodavęs, ašaros riedėdavusios jo šonais. Tačiau ilgainiui jis aptrupėjo, neteko nuotakos drabužių žymią, apaugo samanomis ir nutilo. Dabar iškaltą dubenėlį

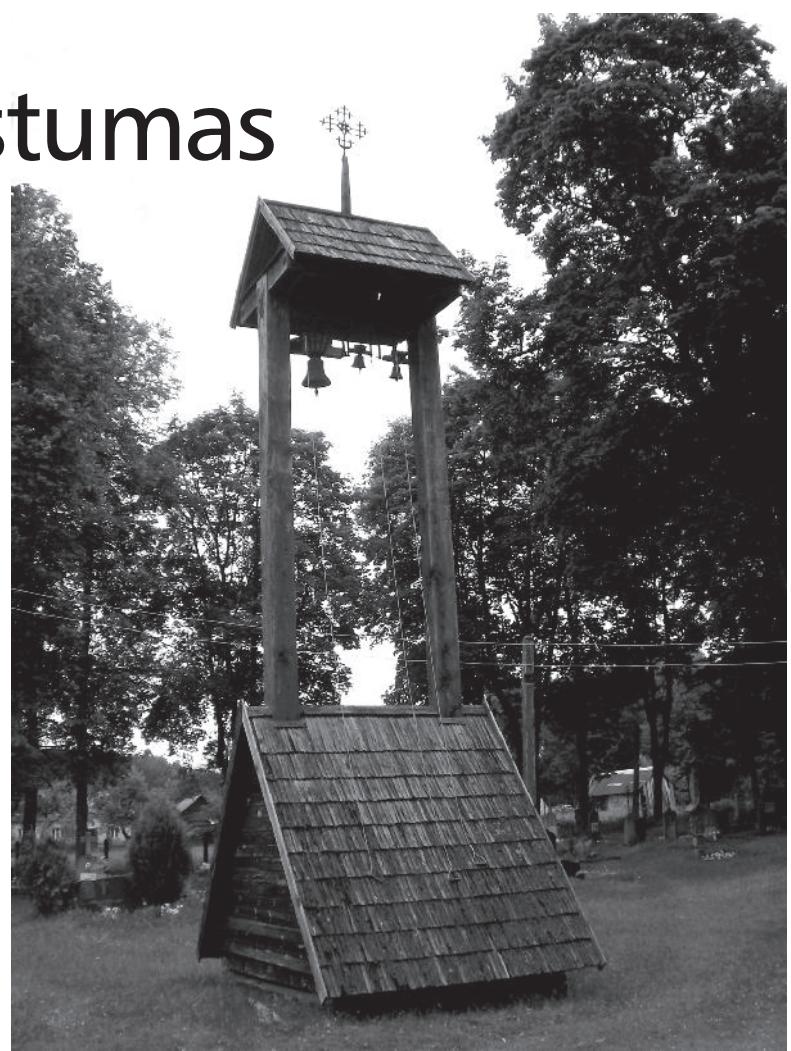
susirenka lietus kaip suakmenėjusios merginos ašaros.

Kitas panašus padavimas byloja, kad suakmenėjusi mergina – tévu prakeikta dukté, panorusi prieš jų valią ištékėti už mylimo, bet ne turtingo jaunikaičio. Jiedu slapčia važiavo į bažnyčią susituokti, tačiau tévai tai sužinojo, prakeikę dukterį, ir ši paviro akmenių.

Trečioji legenda, mažiau žmonėse paplitusi, pasakoja, kad senaisiais amžiais vietinis kunigaikštis sumanęs apkrikštysti savo valdinius ir pasikvietęs vienuolių. Bet žmonėms nepatičės nei naujasis tikėjimas, nei jo skleidėjai. Vos kunigaikštis išjojo į karą, žmonės nužudę vienuolius ir toliau garbino senuosius dievus. Grįžęs kunigaikštis suskubo nubausti nusikalstelius, bet jo būriams prijojus Merkio upę kelią pastojo storas ir ilgas žaltys. Nebuvo galima nei per jį perlitti, nei apeiti. Tuomet kunigaikštis pakvietė kunigus, kurie pastatė altorių, meldësi ir šlakstė žaltį švęstu vandeniu. Žaltys pažygės ir ėmės listi į žemę, likęs tik uodegos galas ir suakmenėjęs.

Už poros šimtų metų nuo stebuklingojo akmens esančiose kapinaitėse, kurių vieni kryžiai šimtuosius metus skaičiuoja, o kiti pirmus, ošia aukštyn besiveržiantys medžiai, šaknimis tvirtai iškraipę žemę, šakomis lietaus pritvinkusi dangų ramstantys, o pačiame kapinaičių viduryje stūkso medinė bažnytėlė.

Paprastos kaimo kapinės, sakyosite. Tačiau ne jos žvilgsnį ilgeliu sulaiko, o sena storu sienojų bažnyčia, išore primenant erdvę gyvenamajį namą – senoviško pavidalo pirkią, kurios tikrajam „tapatybę“ išduoda tik trisienė apsidė, neryškus ažūrinis kryžius ir didesnis nei kaimo trobos tūris, tiesa, bažnyčiai gana kuklus. Pamatati tokį statinį ir iškart aišku – seinas. Kalbant konkretesne skaičių

Varpinė.

ir faktų kalba, tai – XVIII a. menanti Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčia. Pasak literatūros šaltinių, 1759 m. generolas Bžostovskis pastatė medinę koplyčią, kuri po šimtmecio buvo suremontuota ir priklausė Varėnos parapijai. Koplyčios, iš kurios išaugo kulklioji bažnyčia, pastatymas siejamas su padavimu, pasakojančiu, kad senovėje ten, kur dabar yra bažnytkaimis, augęs didžiulis miškas.

Naktimis Jame klajodavusi deganti žvakelė, kuri nustojo vaikščioti po mišką tik tada, kai buvo pastatyta koplyčia. O pati žvakelė kažkaiatsirado koplyčios altoriuje.

Pirmais pasaulinio karo metu Varėnos bažnyčia sudegė, todėl jos klebonas kun. Juozapas Stašys atvyko gyventi į Akmens kaimą. Kunigo iniciatyva senojo koplytėlė buvo aptverta ir padidinta, pastatyta klebonija. Lenkams okupavus Akmenį, parapija labai kentėjo, o okupantams pasitraukus už Merkio upę, sumažėjo perpus, nes viso Užmerkio dzūkiški kaimeliai negalėjo lankytis bažnytkaimio.

Tradicinio stačiakampio plano pastatas ypatingas tuo, kad jo sienos, surętos iš aptašytų rąstų, liko neapkaltos lentelėmis, todėl kertėse matomos dailios sąsparas, o papildomos puošybos nebuvimas, nedažytai paviršiai, apnuoginantys statybinės medienos medžiagiškumą, natūralumu susišaukia su visai šalia rymančiais medžiais ir dzūkiškais žolynais apsunkusia gamta. Pagrindinis fasadas lankoniškas, neaukštas, profiliuotais apkalaipiais pajavairintos durys žymi simetrijos aši, abipus kurių matyt po vieną langą baltais stačiakampiais apvadais. Platus karnizas nuo sienos atskiria masivų, vertikaliomis lentelėmis apkaltą trikampį frontoną. Šoninių fasadų asimetrija kiek prasklaido formų monotoniją. Jų plokštumos suskaidyto skirtingo atstumais

apžiūrėjė bažnytėlė iš visų pusų nerasisime sudėtingų sprendimų. Peršasi mintis, kad kiekvieno rąsto, kertės ir detalės misija yra ne būti vieta akims paganyti, o sukurti nuo lietaus ir vėjo saugantį, žmones priglaudžiantį stogą, ramybę sergincias, paprastumu alsuojančias sienas.

Autorės nuotraukos

Akmens bažnyčios fasadas ir varpinė.

Operos tradiciją tės jaunieji

Susipažinkime – Andrius Apšega. „Tai kylanti Lietuvos žvaigždė, šviesi operos ateitis“, – kalba žmonės. „Paprastas Muzikos akademijos studenčiokas, per mažai gyvenime patyręs, kad galėtų vadintis menininku“, – mano jis pats. Iš tiesų Andrius daug žadantis, perspektyvus jaunas atlikėjas, ką tik baigės tris Muzikos akademijos kursus pianistės koncertmeisterės Audronės Eitmanavičiūtės klasėje ir jau dangu gelio tarptautinių konkursų laureatas. Sėkmė jaunuolių lydi nuo pirmųjų muzikinės karjeros dienų: pergalės konkursuose Suomijoje, Lenkijoje, Ukrainoje, Estijoje, Italijoje, Čekijoje, prestižinis „Grand Prix“ apdovanojimas „Dainos miestui“ konkurse Lietuvoje bei pats sėkmingiausias pirmosios vienos apdovanojimas aukšto lygio konkurse Slovakijoje. Tai solidi patirtis vos 22-ejų sulaikusiam jaunam dainininkui. O pripažinimas Lietuvos žiūrovų pažįstamame „Triumfo arkos“ konkurse byloja apie gerbėjų palankumą ir dideles atities galimybes.

Andrius mokytoju, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Kauno fakulteto Dainavimo katedros docentės Sabinos Martinaitės ir lektorės Audronės Eitmanavičiūtės teigimu, jaunasis muzikas pasižymi išskirtinio grožio, nepaviršutinišku, giliu balsu. Dainuodamas nesiekia išorinių efektų, o emocijas ir jausmus visad stengiasi perteikti balsu ir širdimi. Be to, sėkmę atiteityje žada jau jaunystėje išslavinta gera vokalinė technika, nors čia, žinoma, tobulumui ribų nėra. Andrių pedagogės apibūdina kaip atsakingą, visada susikaupusi, motyvuotą, darbštū žmogų ir patikimą koncertų partneri. O charaktere dera visos solistai taip reikalingos savybės: užsispyrimas siekiant tikslą, dramatinė prigimtis ir puikus humoras. Nors muzikos mylėtojams A. Apšega geriausiai pažįstamas iš televizijos, dėstytojų manymu, ne televizija, o tarptautinių konkursų laimėjimai ir aktyvi koncertinė veikla padeda Andriui daryti karjerą Lietuvoje ir už jos ribų. Ateityje pedagogės nuoširdžiai linki išvykti mokyti į užsienį, nes Lietuvoje susirasti vietą jauniems solistams sunku. Nepakanka pajėgti dainuoti ir operoje, ir operetėje, dar reikia nemažai apsukrumo, veržlumo. Be to, Lietuvos egzistuoja liudna praktika: išvažiuoti į užsienį, padainuoti bet kur ir grįžus apskelbti pui-kiu dainininku. Tuomet gali tikėtis ir kitų pripažinimo.

Kalbamės su A. APŠEGA vėsų šeštadienio ryta vienoje Kauno kavinukėje apie gyvenimą, operą ir meilę muzikai.

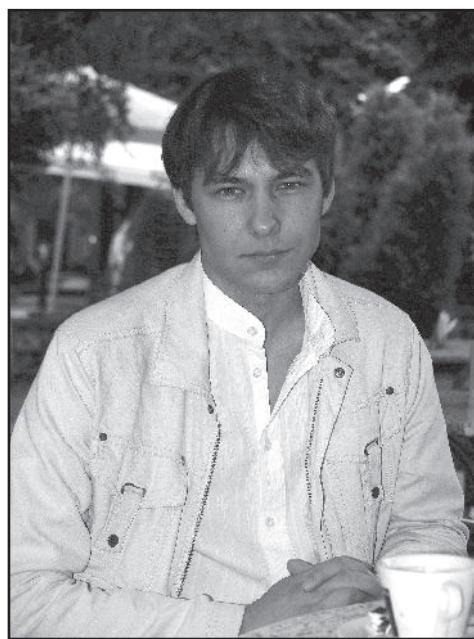
Pradžia

– Kiekviena karjera turi pradžią. Kokia buvo tavoji? Kada muzika atsirado tavo gyvenime, kada supratai, jog būtent šiuo keliu nori eiti? Ar opera, muzika pasirodydavo vaikiškose svajonėse?

– Vaikystėje buvau labai normalus vinas. Visi „nuplaukimai“ tik vėliau išryškėjo. Išairiaiškai etapais žavėjausiu skirtingu dalyku, bet tik trumpai. Ankstyvoje vai-kytėje dar tikrai nenorėjau būti dainininku. Nors esu ir maištingas žmogus, viskas susiklostė labai natūraliai.

Būdamas 9-erių užsimaniai groti fleita. Ne dėl to, jog man būtu labai patikusi muzika. Tiesiog šalimaus gyveno ketveriais metais vyresnis berniukas, su kuriuo nuolatos konku-ruodavome. Nežinau, kaip jis grojo – gerai ar blogai. Galiausiai visiškai nesvarbu: azartas „užkabino“. Tada mane pamatė pirmoji dainavimo mokytoja, pasivedė į šalį ir papraše padainuoti. „Balsas gražus, tik štai į natą ne-pataiko“, – pasakė ji. Nuo to laiko fleita groti man jau niekas neleido, taip prieš savo valią ar savanoriškai – nelabai pamenu – pradėjau dainuoti. Vaikiškos dainelės apie vėžliukus ir kiškučius išliko atminty, šis užsiėmimas man pradėjo patikti.

Vis dėlto atėjus pauaglystei mečiau dainuoti. Aplinkybės irgi nemažai prie to prisidėjo. Mažas miestelis, siauras aplinkinių požiūrių. Dainuojantis vaikinas, švelniai ta-

riant, buvo nepriimtinės. Reikėjo pakovoti už save. Kandžios, ižėidžios replikos ir ne tik – skaudi tų dienų kasdienybė. Todėl ir mečiau. Bet netrukus, po poros mėnesių, vėl pradėjau, šikart jau savo noru. Vėliau, besimokant dešimtoje klasėje, žiemą, eilių kartą susipykės su savimi sugalvojau, jog noriu išvažiuoti iš Pandėlio, savo gimtojo miestelio Rokiškio rajone, pabandyti dainuoti truputį rimčiau. Tada realiausiai atrodė tuometinė Panėvėžio konservatorija. Ten mokiausiai daug muzikinių dalykų, priesingai nei Pandėlio muzikos mokykloje – joje tiktais dainuodavau, o visa kita ignoruodavau. Baigės išstojau į Muzikos akademiją ir jau treti metai esu Kaune. Čia atsirado kitoks muzikos suvokimas, supratimas, jog man tikrai to reikia.

Pradžioje apskritai težinojau, jog yra tokas abstraktus „dalykas“ kaip dainininkas. Pa-augliu operos žanras visiškai nebuvuo pažįstamas. Tik visai nesenai jį atradau. Supratau, jog noriu čia išbandyti jėgas.

„Triumfo arka“

– Dalyvavai antrajame „Triumfo arkos“ sezone, todėl negali sakyt, jog norėjai išmieginti kažką nepažystama ir nematyta. Vis dėlto kas paskatino eiti į televizinį operos konkursą, kuris dangu muzikų yra vertinamas gana skeptiškai?

– Tai vienas juodžiausiu mano gyvenimo etapų, kurį nuolatos prisimenu. Tie, kurie mane žino iš „Triumfo arkos“, žino vienoki, o kurie pažista iš tikrujų, galėtų pasakyti, jog tai du visiškai skirtinių žmonės. Kodėl nuėjau į „Tarką“ (taip mes ją žargonu vadiname)? Dievaži, juk įdomu: orkestras, tave rodo per televiziją, didelė atranka. Gal ir nai-vas išsivaizdavimas, bet tuo metu būtent jis ir suvaidino lemiamą vaidmenį. Jau perejus atranką, kai žinojau, jog netrukus turėsiu dainuoti „Triumfo arkos“ scenoje, teko dalyvauti tarptautinių konkursų laureatų koncerte Lenkijoje. Čia mane pasieke skaudi žinia: pa-skambino mama ir pranešė apie močiutės mirštį. Mama yra mama, bet močiutė man buvo be galio svarbus, labai daug davės, didžiuo- įtaką padarės žmogus.

Pirmas pasirodymas „Triumfo arkoje“ laukė jau po trijų dienų. Nesunku išsivaizduoti, kokia tuo metu buvo mano vidinė būsena ir kaip visa tai turejo atrodyti. Arogancija, iš-didumas – pačios blogiausios mano savybės, kurios tuo laikotarpiu labai sustiprėjo, iškilo į paviršių. Be abejonių, būtent jos ir buvo išryškintos. Pats dalyvavimas „Triumfo arkoje“ tikrai nebuvuo racionalus sprendimas. Tai greičiau vaikiškas noras užkopti į Olimpo viršūnę, kai nesvarbu aplinkybės ir trukdžiai.

– Susumavus viską, geras ir blogas patirtis, kas ima viršu? Ar nesigaili rytėsis avantiūrai?

– Gailėtis nesigailiu. Turbūt ji davė daugiau gero nei blogo. Per tuos du mėnesius „Triumfo arka“ man padėjo užsiauginti odą, išmokė psichologinės stiprybės, nepasiduoti. Ne vien dėl to, jog stovi scenoje ir dainuoji visai Lietuvai, bet ir todėl, kad tave kritikuoją, savotiškai purto. Be abejio, ir tai, jog

tokiuose konkursuose nelieki nepastebėtas. Nors, manau, jei turi potencialą ir ryžtingai eini į priekį, reikiams žmonės tave vis tiek pamatys.

– Ar smarkiai pasikeitė gyvenimas po „Triumfo arkos“: gal yra naujų pasiūlymų, gauni daugiau dėmesio?

– Be abejio, televizija prie pokyčių šiek tiek prisidėjo. Bet negaliu sakyt, kad lemtinai. Ir iki tol nebuvau tyli pelė po šluota, nestigo pasirodymų, koncertų. Po „Triumfo arkos“ jū gal truputį ir padaugej.

– Kas svarbiau jaunam atlikėjui: perga-lės tarptautiniuose konkursuose, dėstytoju muzikų pripažinimas ar žiūrovų, klausytoju meilė?

– Tai visiškai skirtinių dalykai – muzikos grandų ir paprastų žiūrovų pripažinimas. Jų abiejų atlikėjui vienodai reikia. Bet jų svoris visai kitoks. Tikro muziko komplimentai, kad ir patys mažiausiai, kartais daug svarbiau nei tai, kas matoma per televiziją. Ir tas įvertinimas, kurį šiandien jau esu gavęs, o manau, kad gavau gana daug, man yra labai svarbus.

Apie operą ir komerciją

– Opera, atliekama ne iškilminguose muzikiniuose teatrųose, o kamerų apsuptyje, kartais atrodo taip toli nuo pirminės savo idėjos ir sumanymo. Dažnai tokio tipo operiniams pasirodymams negailima ir aštriai epitetų, kaip „komerciška“, „reklaminė“. Kokas tavo požiūris į tokią operą?

– Požiūris keičiasi. Dabar man atrodo visiškai kitaip nei anksciau. Galbūt to reikia, bet saikingai. Televizijoje viskas susilygina, susivienodina: vokalinės muzikos grynumas ir tikrumas su reklama, šviesomis, blizgučiais.

– Ar nesiaučiate tarsi apgaudinėjantys žiūrovą, nes televizijoje lyg ir iškreipiamas pagrindinė operos kaip gyvos kamerinės muzikos idėja?

– Atsiminkime, jog mes kalbame apie šou. O šou – tai maža graži apgaule, jি niekad ne-kvepia natūralumu, ten daug kaspinėlių, grimo. Kita vertus, muziką, arijas mes, atlikėjai, visuomet stengiamės atliliki kaip įmanoma geriau, nuoširdžiau.

Muzikos pajautimas ir supratimas nuolat kinta. Matau, kad šiuo atžvilgiu gerokai patobulėjau nuo „Triumfo arkos“ periodo. Dainuoti kamerai ir akustinėje aplinkoje – visiškai skirtinių dalykai. Visuomet maloniu dainuoti tai auditorijai, kuri yra koncertų salėje, ir publikai maloniu klausytis erdvėje, kuri niekur toliau neprateisama. Ta-da žiūrovui kur kas lengviau tave pajusti, priimti. Duetas tarp klausytojo ir tava yra gerokai paprastesnis. O televizijoje, kad ir kaip stengesi, kad ir kiek savęs atiduodi, bet pasižiūri įtrašą ir, atrodo, nieko panašaus nerandi. Nematai to, ką tą akimirką jautei. Savęs neatpažisti.

– Lietuvoje susiduriame su skaudžiu fenomenu: jauni talentingi žmonės būna pastebeti tik tada, kai juos parodo populiariosios televizijos, įvairių šou. Kodėl?

– Besidomintieji muzika šiuos žmones žino ir be šou ar televizijos. Televizija reikšminga tik didžiajai masei, kuriai iš esmės buvęs nebuvęs tas dainavimas.

– Kurių pusei šie naujieji projektai nau-dingesni? Ar žiūrovui, kuris yra šviečiamas ir savotiškai prusinamas, ar atlikėjui, kuriu tai gali tapti karjeros šuoliu?

– Svarbūs ir vieniams, ir kitiem. Ne iš vieno esu girdėjęs, jog „Triumfo arka“ – labai geras, analogų neturintis projektas, kuris varbus paprastam, opera pernelyg nesido-mišiam žiūrovui. O solistui tai taip pat proga prisistatyti tiems, kurie kitu atveju galbūt jo niekada daugiau ir neišgirstų. Tai iš tiesų yra velniskai didelis reklaminis plakatas daugybe egzempliorių.

Mecenatai

– Turi žmonių, kurie nuoširdžiai tavimi ti-ki ir padeda tiek moraliai, tiek materialiai. Kaip manai, kas ikepia žmones iš pašalės remti jaunus menininkus?

– Nežinau, kas juos skatina tai daryti, tačiau laikui bégant rémėjų atsiranda, jie vis rimtesni, o tai iš esmės mane džiugina. Savo lėšomis tikrai nesugebėčiau net į Latviją nu-važiuoti. Konkursai – nepigus dalykas: ir pragyvenimas, ir dalyvavimo mokesčis, ir

transportas, ir t. t. Ne per seniausiai susipažinau su Seimo nariu Remigijumi Ačiu. Būtent tada pradėjo keistis mano nuomonė apie valdininkus. Pasikalbėjome, pavyko susi-tarti, ir jis pradeda vykdyti savo pažadus. Galbūt jie mato manyje ši tą, dėl ko verta investuoti.

– Ar nesijauti išpareigojės tiems žmones, papildomai spaudžiamas?

– Visų pirmą egzistuoja išpareigojimai sau. Kad nestovėtumei vietoje, tobuletum. Be to, konkursuose tu atstovauj Lietuvai, Kaunui. Kita vertus, čia kaip ir sporte: žinai savo lygi, žinai, kaip gali būti, bet ateities juk nenuuspėsi. Nenumanai, koks bus kontingenčias, ar nusišypsos sekėmė, kartais profesionalumas ar neprofesionalumas ne viską lemia. Galima daug tikėtis, bet kai kada tiesiog nepasiseka ir reikia su tuo susitaikyti. Todėl tikrai nėra papildomo spaudimo ir baimės prieš tuos žmones. Jie suprantą, jog dar esu studenčiokas, todėl per daug iš manęs nereikalauja.

Apie save

– Anksčiau minėjai dar negalės savęs va-dinti menininku. Kokiomis savybėmis turi pasižymėti tikri menininkai? Ar pats turi au-toritetą, kuriuose šias savybes atpažintum?

– Menininkas turi užaugti. Tokio amžiaus žmonės kaip aš dar menininku vadintis negali. Tai patirties klausimas, o aš jos kol kas daug neturiu. Esu nelabai patyręs tiek gyvenimiška, tiek muzikine prasme.

Neturiu ryškų autoritetų. Man sunku padaryti įtaką. Yra daug dainininkų puikiais balsais, kuriais žaviuosi. Garsūs, pasauliniai solistai – visi jie puikūs. Jei jau mes juos žinome, vadinas, ne veltui. Bet asmeniškai bandau pasiimti iš kiekvieno po truputį, pažvelgti į žmogaus vidų, o ne vien į tai, kaip jis dėlioja natas. Jei kalbėsime apie lietuvius – tai Laimonas Pautienius, Virginijus Noreika. Jei apie moteriškus balsus – visuomet liksių ištikimas savo mokytojai S. Martinaitytei, galbūt dėl to, jog esu arti jos ir ji visiems savo studentams skiepija tai, ką tu-ri geriausia.

– Kaip muzikinis pašaukimas dera su as-meniniu gyvenimu? Ar kartais jie vienas kitam netrukdo? O ir atlikėjo kasdienybė turbūt nėra tokia graži, kokią esame įpratę matyti scenoje. Kas slepiasi po žiūrovų ovaci-jomis, gėlėmis ir sceniniu apšvietimu?

– Mégstu būti vienas – net pernelyg. Negera. Tai gali grėsti viengungyste. Be to, paskui būna sunku bendrauti su žmonėmis. Nenorėčiau gyvenime likti vienas.

Kol kas artimi žmonės, draugai turi tai-kytis prie muzikos. Manau, tokia tenden-cija tik stiprės. Bet dėl to man neliūdina. Jaučiu, kad viskas bus gerai.

Kasdienybė tikrai nėra tokia graži, kokia matoma scenoje. Ji užpildyta repeticijomis, darbu. Kadangi vis dar esu studentas, akade-mijoje tenka studijuoti ir iš pirmo žvilgsnio ne visai reikalingus dalykus. Teksto, natū-mokymasis, interpretacijų ieškojimas – visi tai užima daug laiko ir reikalauja nemažai kantrybės.

– Tavo mokytojos tau linkėjo testi studi-jas užsienyje. O pats ar norėtum išvykti iš Lietuvos?

– Norėčiau pasimokyti kokiam Europos universitete ar akademijoje. Pažiūrėti, kaip ten viskas atrodo, kas kitaip. Tikrai būtų įdomu. Bet trumpam. Vis tiek sugrižčiau. Neži-vaizduju savęs ilgesnį laiką būnančio už-sienyje. Norėčiau didesnį gyvenimo dalį pra-leisti čia. Jaučiu sentimentų savo šaliai.

Apie operą

– Kodėl manai, jog apskritai operinis žanras vis dar reikalingas? Juk tai sena, prieš kelis šimtmecius gimusi muzika, kuri, regis, nesikeičia, netobulėja, nieko nauja lyg ir ne-duoda. Kokias operos perspektyvas matai Lietuvuje?

– Opera turi klesteti. Tai mūsų šaknys, tradicijos. Mes juk nuolat kalbame apie

„T. V. vol 1“ – apie kūrybinius voltus

Enrika STRIOGAITĖ

Kažkada, neatsimenu, prieš kiek metų, važiavau pro Kauno Šilainių mikrorajoną. Gal pas poetą Gintautą Dabrišių, kuris turejo vežti į klaipėdietiškai patį geriausią poezijos festivalį Lietuvoje „Poetinių placdarmą“ (kažin, ar kada nors nustosių verkti, kad jo nebeliko). Tuomet išeina, kad važiavau ne pro Šilainius, bet į Šilainius. O jeigu į Šilainius, tada tikrai pas Dabrišių, nes nieko ten daugiau nepažįstu ir iš miesto centro tenai šiaip sau nevažiuosis. Nesižvalgysi juk į blokines daugiaaukščių dėžutes, visas kaip viena panašias. Ir tada: įėjimą į namo laiptinę, pakylu tokiu nelabai kvepiantį liftu ir skambiniu į Dabrišiaus duris. O jis ką? Ogi neatidaro? Dar skambiniu. Tylu. Suglumusi išsitraukiu mobiliją telefoną. Pasirodo, supainiojau namus: abu vienas prie kito priklijuoti kaip du vandens lašai, tiksliau, kaip šimtas vienodų lašų, supaisysis cia juos visus.

Tačiau į Šilainius vis dėlto yra dėl ko važiuoti ir ne tik pas Dabrišių. Taikart (kažkada, neatsimenu, prieš kiek metų) stabtelėjusi ties keletu namų iš netikėtumo netekau žado. Tarp, regis, keturių dyvlikaukščių namų stogu iš-

tiestas milžiniškas, bet lengvos faktūros tinklelas: nuo jo besidriekiančios iš tokios pačios medžiagos kopėcios iki kokio penkto ar trečio aukšto, taigi nuo žemės nepasiekiamos, kėlė (ir kelia, nes kūrinj galima pamatyti ir dabar) įvairiausią minčių, interpretacijų bei susižavėjimą. Vieta – Šilainių mikrorajono daugiaaukščių blokai – tiko idealiai, kūrinys ne tik realizavo idėją, bet ir papildė šiaip jau ne itin menišką aplinką, išklibindamas stereotipinius mintijimus. Kopėcios į dangų galiai rastis (jos taip ir atrodo, tarsi iš kažkur atsiradusios) visai ne ten, kur esame ipratę jų dairytis. O Šilainiai galiapti vieta, į kurią važiuojama ne tik pas Dabrišių, bet ir pasižiūrėti meno.

Kopėcių į dangų autorius – jaunas skulptorius Tadas Vosylius, galvoje nešionantis daugybę idėjų ir sumanymų. Vien išgirdus apie jo mintyste ir eskizuose sukurtą fontaną norisi nustekėntą Laisvės alėjos fontanėlį, o ne „Mercurijų“ išrauti su visom šaknim.

Šiuo metu kaunietis menininkas T. Vosylius Vilniaus „Akademijos“ galerijoje (Pilies g. 44/2) pristato savo naujausius kūrinius iš dervos. Didelės (už žmogų didesnės) iš dervos išplaukusios / derva aplietos žmonių figūros

taip pat kelia daug klausimų, pateikia nemaižai atsakymų. Apie ekologiją, žmonių kažkelintą odą / šarvą, siluetą, kurį užsigyvename, pagaliau – pragarą. Nors sunkiausia išsivaizduoti T. Vosyliui, maišantį dervą. Šviesaus, balto veido menininkas, lengvai besidalijantis giliomis ižvalgomis, nė per dervos lašelį nepanašus į demoniško apsėdimo valdomą kūrėją, nors nuo verdamos „smalos“ ant rankų likusi ne viena žymė.

Parodoje eksponuojamos žmonių figūros – ne pirmi kūriniai iš dervos. Anksciau T. Vosylius iš šios medžiagos buvo sukūrės angelą (nesusigundė pridėti plunksnų, jos, pasak menininko, perlenktą lazadą) ir pulsuojančią širdį. Gaila, bet parodoje neeksponuojama grakštūti dervinės moters figūra. Apskritai tai paroda, apie kurią reikia ne skaityti, o pamatyti, iškepiant galu gale ir dervos kvapo.

Savotiškai didingos, ironiškos, apokalipinės žmonių figūros iš dervos atrodo tarsi ką tik nulietos / aplietos ir sustingusios; šalia jų šias skulptūras apžiūrinėjantis žmogus nejučia taip pat tampa skulptūra – tokia pat didinga, ironiška ir apokaliptine. Ir ne tik tas kitas, žvelgiantis į meninius objektus, bet ir aš pat. Iši save tarsi matyti iš šalies, užuostu ne eksponuojamos figūros, o savo paties dervą. Galbūt tai, o ne žiūrovo laikymas už sagos su juo flirtuojant ir yra tikrasis interaktyvumas. O gal tai, kad kyla noras skulptūras sustatyti kitaip, tarkim, tvarkingai išrikuoti prie baltos galerijos sienos. Tuomet tampa aišku: jos nė kiek neprarastų energijos, liktų tokios pat gyvybingos, tik skleistų kitą spalvą. Parodos pavadinimas „Monogama“ tai puikiai atskleidžia – mono (vienas), gama (daug) – ir pristato skulptorių, gebantį nulipdyti gražiai skambantį žodį.

Kita parodos dalis – kinetišnė instalacija arba vaizdo objektas „Echomotto“. Galbūt nuo jo ir reikėjo pradėti, nes jis eksponuojamas pirmajame „Akademijos“ galerijos aukšte, o minėtos figūros – antrajame, ir ne visi iš jų užlipa: ikiša nosi, a, vaizdo instalacija, viskas aišku. O nera taip jau ir aišku. Ant sienos trijose ekranoje kartojasi tas pats kelių sekundžių vaizdas – per balas žengiančio kareivio žingsnio pabaiga. Tček. Ir vėl dideliu planu matome tą patį batą. Tček. Vaizdas paimtas iš filmo, nors T. Vosylius pajėgus tokį ir dar geres-

„Smalinė“ moteris.

ni sukurti pats, nes vaizdas, o ypač jo garsas kaip medžiaga, jaunaij kūrėjai itin domina. Ši kart laiko deficitas buvo panaikintas intertekstualumu, kuris tokioje situacijoje labiausiai pateisinas.

Passak nerimstančio ir mažiausiai penkis meninius projektus per valandą sugeneruojančio parodos „T. V. vol 1“ (abi dalis susiejantis vadintinas „Monogama“ tai puikiai atskleidžia – mono (vienas), gama (daug) – ir pristato skulptorių, gebantį nulipdyti gražiai skambantį žodį.

Klaipėdos kultūrų komunikacijos centro nuotrakos

„Echomotto“ vaizdo instalacijos fragmentas.

Lietuvių kinas Centrinės ir Rytų Europos kontekste

Atkelta iš 4 p.

Mažiausiai buities detalei pastabi realistinė psychologinė drama nejučia apaugia grotesko elementais ir pasitelkdamas iškalbingas užuominas bei tikslias metaforas transformuojasi į juodąją komediją, atskleidžiančią išvirksčiąjā socialistinės sistemos pusę. Tokioje koordinacijų sistemoje antrąja pusė turi viskas, iškaitant ir amžinai lenkų režisierų nagrinėtą didvyriškumo fenomeną.

Panašias mintis formuoja ir režisierius Janas Kidawa-Błonskis, filme „Roželė“ nutiesiantis tiltus nuo neseniai Lenkijoje įvykdutos liustracijos rezultatų iki septintojo dešimtmecio pabaigos, kai salyje siautė anuometinio generalinio sekretoriaus Władysława Gomulkos išprovokuotas antisemitinės istorijos vajus. Filmo autorius su šiaisiai įvykiais susieja tris herojus, tapusius politinių aistrų aukomis. Viskas prasideda tuomet, kai saugumetis Romanas Rozeckas savo meilužę Kamili priverčia šnipinėti žydų kilmės rašytojai disidentą Adamą Warczewski (aktorius Andrzejus Sewerynas). Pradžioje viskas klostosi pagal planą, tačiau demoniškas scenarijus tapo nevaldomas tuomet, kai Kamila įsimylėjo rašytojai ir ryžosi už jo tekėti. Tada ir prasidėjo tikra įvykių griūtis.

„Roželė“ Lenkijoje sulaukė didžiulio rezonanso, ir tai suprantama: anksčiau taip atvirai kalbėti apie saugumo sistemos veiklą buvo neįmanoma. Tačiau po liustracijos proceso paviešinus saugumui dirbusių agentų pavardestis, paaikiėjo stulbinamų faktų: skundikų Lenkijoje buvo ištisa armija. Vieni uolai tarnavo rezimui „iš idėjos“, kiti – už pinigus ir kitokias materialines gėrybes. Išdavikų buvo kiekvie-

name kolektyve, jau nekalbant apie kūrybines sajungas (kinematografininkai apie savo kolegas sužinojo daug įdomaus), net šeimose pasitaikyavo tokį atvejų, kai vienas sutuoktinis raše apie kitą išsamias ataskaitas. Viena tokui istoriją ir sudaro „Roželės“ pagrindą. Nors herojų vardai pakeisti, lenkams jokia paslapatis, kad už išgalvoto herojaus Adomo Warczewskio slepiasi gerai žinomas rašytojas Paweł Jasienica, kurio šeimos nariai gąsdino filmo autorius teismais. Tačiau režisierius viešojoje erdvėje atrėmė pretenzijas, pareiškės, kad „Roželė“ nėra filmas nei apie Pawełą Jasienicą, nei apie Sergejų Jeseniną ar Bertoltą Brechtą, nors visų jų gyvenime būta panašių situacijų. J. Kidawa-Błonskis vengia banalių asociacijų, to-

dėl griebiasi solidžios Adamo Mickiewiczaus pagalbos – jo „Vėlinių“ inscenizacija Varšuvos teatre „Narodowy“ (režisueru Kazimierzo Dejmeko 1967-aisiais) buvo suvokiamas kaip atviras spūvis ne tik socialistinės Lenkijos valdžiai, bet ir „niekšams, kuriuos pas mus atsiuntia Maskva“. Filmą net pradeda citata iš „Vėlinių“: „Kodėl apie tai taip ilgai tylite, broliai?“ Šią klasiko repliką taip norisi adresuoti mūsų politikams bei menininkams.

Viltis dar gyva

Dokumentinės programos žiuri nariams (vienas jų buvo šių eilučių autorius) taip pat teko nelengva užduotis iš vienuolikos filmų išrinkti geriausią. Konkursui pateiktų filmų veiksmo geografija išpūdinga – nuo keturiuose kontinentuose filmuotos vengrų režisieriaus Ferenco Moldovanyi „Kitos planetos“ iki Austrijos režisierų Brigitte Weich ir Karino Macherio žvilgsnio anapus „geležinės uždangos“, kuria nuo pasaulio atsivertė Šiaurės Korėja („Hana, Dul, Sed...“). Kai kurie filmai kėlė viešumon ilgai slėptus istorinius faktus. Idomu buvo žiūrėti režisieriaus Jaceko Petryckio „Miestą be

Dievo“. Naujos socialistinės Lenkijos simboliai (ir pirmuoju šalyje miestu be bažnyčios) turėjusi būti *Nowa Huta* visai netiketai septintojos dešimtmecio pradžioje tapo gražios antisovietinės rezistencijos vėliava, aukštai išskelta anuometinio arkivyskupo Karolio Wojtylos. Gausiai dokumentiniai kadrų papuoštas „Miestas be Dievo“ surinko svarbių pasiprievinimo epopėjos faktų, atvedusiu šalį į „Solidarumo“ pergalę. Netrukus festivalyje ir egzotiškų siužetų. Bene įdomiausias iš jų labai originaliai interpretavo seną kaip pasaulis teiginį „Niekada ne vėlu gyvenimą pradeti iš naujo“. Jauna vokiečių dokumentininkė Saara Aila Waasner šią išsmintingą maksimą iliustruoja trimis autentiškais likimais. Tai pasakojimas apie tris pagyvenusias vokietes, kurios savo „antrąja jaunystę“ susiejo su... prostitucijos amatu ir dėl to visai nekompleksuoja. Net iš savo naujojo statuso emocingos filmo herojės sugeba išrutulioti ironišką amžinąjo moteriškumo formulę: „Jeigu jau vieną kartą tapai k...va, tai jau visus likusiam gyvenimui...“

Geriausiu dokumentiniu filmu žiuri nusprenė pripažinti jauno slovakų režisieriaus Miroslavo Reno darbą „Arsy-Versy“, visus sužavėjusį savo originalia istorija, lakoniškumu, kinematografiniu vizualumu, ironiškais kontrapunktais, išradinė stilistika ir pagrindinio herojaus gyvenimiška filosofija. Kaimo sodyboje su senute motina gyvenantys penkiasdešimtmetis Liubos turi vienintelę aistrą – jis fotografuoja... šiksnosparnius ir jų pasaulyje jaučiasi kur kas geriau nei tarp žmonių. Savo pomėgi Liubos grindžia paties susikurta filosofija: „Žmonės riejaus tarpusavyje dėl politikos, pinigų, sekso, valdžios. Visi baisiai užsiemę šiaisiai reikalais, ir niekas nenorai fotografuoti šiksnosparniu...“

Po seanso filmas sulaukė šiltų katucių. Tai suprantama – vis labiau į materializmą grimztančiam moderniame pasaulyje didžiausiu deficitu tampa žmogaus sirdies dosnumas ir nuostabi dvasinė energija. Tik šios subtilios materialijos dar gali pasiprievinti fiziniams materialaus pasaulio degradavimui. Kai kurie Lagowe parodijų filmai neabejotinai teigia, kad tokia viltis dar gyva.

„Kelionė per Lietuvą“.

Mano finansinė karjera

Stephen LEACOCK

Kai tik nueinu į banką, aš sutrinxu. Tie banko tarnautojai trikdo, langeliai trikdo, pinigų vaizdas trikdo – viskas mane trikdo!

Tą akimirką, kai peržengiu banko slenkstį, bandydamas ten atlirkti gerą sandori, aš tampa neatsakingu idiotu.

Zinojau tą seniai, tačiau man pakelė algą – penkiadesimt dolerių per mėnesį! – ir tada mane užvaldė jausmas, jog bankas – vienintelė vieta, kur galu juos naudingai investuot!

Taigi aš įkėlinu vidun ir nedrąsiu žvilgsniu permetu operacijų salę – nužiūriu visus tarnautojus. Buvaus įsilkelę mintį, jog asmuo, norintis atsidaryti sąskaitą, turi būtinai viską aptarti su valdytoju.

Prieinu prie lanelio su užrašu „BÜHALTERIS“. Tas buhalteris – aukštasis šalto veido žmogėnas. Jau vien jo vaizdas trikdo mane. Kažkas – tik spust gerklę, girdžiu – mano balsas kaip iš po žemiu.

– Atsiprašau, ar galėčiau matyti valdytoją?... – klausiau aš ir tuo pat oficialiai pridūriau: – Asmeniškai.

Pats nežinau, dėl ko baigiau tuo „asmeniškai“.

– Aišku, – pasakė buhalteris ir kaipmat jį surado.

Valdytojas buvo rimtas, ramus vyras. Kišenėje užčiuopiai savo penkiadesimt šeisis dolerius, su glamžytus ir suspaustus į nedidelį

kamuoliuką.

– Ar jūs esate valdytojas? – dar pasitiksina. Dievas žino, dėl ko suabejojau.

– Taip, – užtikrino jis.

– Ar galime pasikalbėti asmeniškai? – tada paklausiau. Nenorėjau vėl kartoti to „asmeniškai“, tačiau be šio žodžio reikalas neatrodė visiškai aiškus.

Valdytojas pažiūrėjo į mane truputį sunerimės. Jis pajuto, kad aš turia labai išpūdingą paslapštį, kurią atskleis tūk tam vienam.

– Prašom užteiti čia, – gestu parodė jis ir palydėjo mane iki savo privataus kabineto. Krekšt! – sultelėjo raktą.

– Čia niekas mums netrukdy... – tarstelėjo, kai tik išėjom. – Prašom sėstis.

Abu atsisėdome ir pažiūrėjome vienas į kitą. Norėjau pradėti kalbą, bet nesugebėjau ištarti né žodžio – užlūzo balsas.

Prakalbo jis:

– Aš spėju, kad jūs esate vienas iš Pinkertono žmonių...

Iš mano paslaptingos elgesio manieros turėjo „suvesti galus“ ir padarysi išvadą, kad aš esu detektyvas. Su vokiu, ką jis galvoja, ir man pasidara neramu.

– Ne, ne iš Pinkerton... – prisipažinau, bet kažkaip sugebėjau tai ištarti tokiu tonu, jog šis paprastas pa-

neigimas nuskambėjo taip, lyg būčiau atvykęs iš konkuruojančios agentūros.

– Jeigu turėčiau... sakyti... teisybę... – pamažu pradėjau, vis atskivédamas, lyg būčiau priverstas kalbėti

– Anas privertė mane užrašyti sumą

neabejotiną melagystę, – visiškai nesus detektyvas. Aš tik atvykau atsidiaryti sąskaitos... Ketinu laikyti visus savo pinigus šitam banke.

Valdytojui, atrodo, palengvėjo, bet jis vis dar liko rimtas; dabar, sakyčiau, turėjo nuspręsti, kad aš esu barono Rothschildo sūnus arba kažkuris jaunas Gouldas.

– Dristu manyti – didelė sumą, – nusprendė tiesiogiai neklausa damas.

– Gana didelę, – sušnabždėjau. – Aš prižiudu padėti į banką penkiadesimt šeisis dolerius dabar, o toliau – reguliariai po penkiadesimt dolerių kas mėnesį.

Valdytojas atsistojė, priėjo prie durų ir atidarė jas. Pašaukė buhalteri.

– Misteri Montgomeri! – balsas nuskambėjo nemalonai garsiai, – šis džentelmenas atidaro sąskaitą – jis padeda penkiadesimt šeisis dolerius. Gero ryto.

Aš pakilau.

Kambario šone buvo atidarytos didelės plieninės durys.

– Gero ryto, – palinkėjau aš ir žengiau į seifą.

– Prašom išeiti, – saltai pasakė valdytojas ir parodė man kelią.

Aš nuėjau iki buhalterio lanelio ir greitai konvulsyviu judesių kyštelėjau pro jį tą pinių kamuoliuką, lyg atlikiau kokį fokusininko triuką.

Zvilgtelėjau į veidrodį: mano veidas – vaiduočiai blyskus.

– Prašau, – tarstelėjau, padékite tuos...

Mano balso tonas, kai jis išgirdau, atrodo, reiškė: „Atlikite tą skausmingą operaciją, kol mes esame dosnūs...“

Jis paėmė pinigus ir perdavė juos kaimi tarnautojui.

Anas privertė mane užrašyti sumą

ant blanko ir įrašyti savo pavardę į registracijos knygą. Bet aš jau nesuvokiau, ką darau. Bankas judėjo – greitai ir ratais sukėlė akyse...

– Ar pinigai jau deponuoti? – paklausiau tuščiu virpančiu balsu.

– Taip, – patvirtino buhalteris.

– Tada aš noriu išsirašyti čekį.

Man staiga kilo mintis – pasiūtė šeisis dolerius einamoms išlaidoms. Kažkas per langelį padavė man čekį knygelę, o dar kažkas pradėjo aiškinti, kaip užpildyti čekį. Žmonės bankė – galvą perskrodė mintis – jau susidare išpūdį, kad aš esu ligotas milijonierius.

Parašiau kažką čekyje ir su visa knygele pastumiau tarnautojui. Taisai pažiūrėjo į ji.

– Ką – jūs vėl viską pasiimati?! – pasigirdo mustebės balsas.

Aš atidžiai išižiūrėjau į čekį – parašau „penkiadesimt šeisis“ vietoj „šeisis“! Per tolį nuėjau, kad dabar ką nors išprotučiau. Mane tiesiog užvaldė mintis – tokį dalykų neįmanoma paaikiinti!

Visi tarnautojai, metė savo rašymus bei skaičiavimus, spokso įbedę į mane veizolus!

Nepaisydamas tokios nemalonios naujienos, žengiau tvirtą žingsnį.

– Taip, visą sumą.

– Jūs išimat savo pinigus iš banko?

– Iki paskutinio cento.

– Ar jūs ruošiatis dar kada nors padėti?...

– Nieka.

Galvon dingtelėjo idiotiška mintis – anie galėtų manyti, kad kažkas mane ižieidė, kai rašiau tą čekį, ir dėl

to aš persigalvoju! Net persikreipęs, iš visų jėgų bandžiau atrodyti kaip žmogus, pasižymintis baisiai staigiu charakteriu.

Banko tarnautojas pasiruošė išmokėti pinigus.

– Kaip jūs norėtumėte gauti tą sumą? – mandagiai pasiteiravo.

– Ka-a?

– Kaip... Kokias banknotais norėtumet?

– A-a... – suvokiau prasmę ir atšoviau né negalvodamas: – Po penkiadesimt!

Jis padėjo prieš mane penkiadesimt dolerių banknotą.

– Ir šeškė? – raimai paklausė.

Pajutau pašaipa.

– Po šešis, – mašinaliai pareiškiau.

Jis padėjo ant mano penkiadesimt dolerių dar vieną banknotą – šešių dolierių – aš abu pasiėmiau ir pajudėjau laukan.

Kai paskui mane užsivérė didžiosios banko durys, į nugarą tiesiog trenkė gruasmingo juoko banga, paklusiusi, matyt, iki pat lubų.

Tą akimirką nusprendžiau: „Daugiau „nebankausiu“ – niekada gyvenime!“

Ir tą pažadą vykdau iki šios dienos. Laišau pinigus tiktais grynais, griežtai prie savęs: banknotus kelnių kišenėse, o santaupas sidabriniais dolieriais – tokioje ilgoje, kažkada net mano blauzdas šildžiusoje kojinėje.

Iš anglų kalbos vertė
Jerónimas BRAZAITIS

Pasaka apie pasaulio sukūrimą

Ilmārs ŠLĀPINS

Kartą, senų senovėje, kai Dievas dar buvo vaikas, o pasaulis neįrengtas ir tuščias, jis sėdėjo šampano putu pilnoje vonioje ir žaidė savo kojų prištais.

Tada mama, bėgdama pro vonios kambarį, netycia išjungė šviesą, ir liko Dievas tamsoje vienąs pats. Tik jo dvasia skrajojo viršum vandenų, ieškodama pagalbos.

– Mama! – suriko Dievas, nes tai buvo pirmasis jo išmoktas žodis, ir šis žodis visada padėdavo.

– Mama! – sušuko jis dar kartą, ir atsirado šviesa.

– O Dieve! – aiktelėjo senelė, tą akimirką kaip tik ižengusi kambarinį pamačiusi nuspalvintas sienas. – Argi taip galima! – ji tyliai aimanavo ir megino nuplauti piešinius drėgnu skuduru ir ūkinu muilu.

Dievas vėl suglumo ir émė žiūrėti pro langą. Kiemas buvo prilytas ir nuobodus kaip išjungtas televizoriaus spintelės kampo. Ir visa tai jam atrode puiku. Tada jis paėmė aukso bei sidabro dažų ir nupiešė dangaus šviesulius, kad šie atskirtų dieną nuo nakties, ir išakė tiems šviesuliams šviesi.

– O Dieve! – aiktelėjo senelė, tą akimirką kaip tik ižengusi kambarinį pamačiusi nuspalvintas sienas. – Argi taip galima! – ji tyliai aimanavo ir megino nuplauti piešinius drėgnu skuduru ir ūkinu muilu.

Dievas vėl suglumo ir émė žiūrėti pro langą. Kiemas buvo prilytas ir nuobodus kaip išjungtas televizoriaus spitelės kampo. Retai pasirodantys praeiviai šokinėjo per avarijos ištikta kanalizacijos šulinį, kuris, per krasčius plūsdamas, kieme skleidė keistą upių ir ezerų tinklą. Jie bijojo sušlapstai batus ir aulinukus, todėl stebėjimo tik į žemę – tamsią ir pavojingą.

„Ak, kaip aš norėčiau, kad vandenvye knibždėtė knibždėtė aibės gyvūnų sutvėrimu, o virš žemės skraigdys paukščiai“, – pagalvojo Dievas. Ir tą pačią akimirką vandenynas prisipildė jūros gyvūnų ir žuvų, kurios knibždėtė knibždėtė, nersė ir dauginosi, o dangų virš žemės pripildė paukščiai ir sparnuoti padarai, kurie skraiðė viršum vandenyno vonioje. Dievas pačiuo, bet paskui atrado virtuvėje meduolių tešlą, kurią mama buvo nupirkusi Kalėdoms. Ir sukūrė Dievas žmogų pagal savo atvaizdą ir panasmą, kad šis viešpataučia žuvimis vonioje ir gyvūnams už knygų lentynas, paukščiams danguje ir ropliams, kurie ropojo tolimaliai koridoriaus kampe. Vyrą ir moterį jis sukūrė – tamsiai rudus ir kvepiančius gvazdikėliais bei cinamonu. Liko tik visiškai mažytis tešlos gabalėlis, ku-

riaujantys į kambarį ir paliko per naktį mažą orlaide, kad iškristų paukščiai, bet šie nepasiliuko ilgiu, jie tik pasiūlė snaapelius, ir tiek juos tematei. Ir temo vakaras, ir aušo rytas, ir atėjo nauja diena.

Kelias žuvis jis vėliau išleido į kambarį ir paliko per naktį mažą orlaide, kad iškristų paukščiai, bet šie nepasiliuko ilgiu, jie tik pasiūlė snaapelius, ir tiek juos tematei. Ir temo vakaras, ir aušo rytas, ir atėjo nauja diena.

Mama dirbo didelėje parduotuvėje kavininkė ir rytais turėjo eiti į darbą. Išeidama ji pabučiavo Dievą į kaktą, paliko šiltus pusryčius uždengtame dubenėlyje ant stalo ir liepė neisdykauti, kol ateis senelė. Po poros valandų senelė turėjo atėti ir priziūrėti berniuką, nes samdyti auklės jie neįgalėjo sau leisti, o darželyje juk vis tiek nebuvó vietas.

Tas dvi tris ryto valandas, kai liko vienas, Dievas sėdėjo kambarje ant grindų arba pagalvės ir žiūrėjo, kaip tamsa traukiiasi nuo sienų ir pilkšva daugiaaukščiai gelžbetonio namų

ri Dievas jau norėjo suvalgyti, bet tada tie žmonės émė maldauti, ar jis negalėtų sukurti ir vaikelio, tad Dievas išklauso sėti prašymą.

Ir pradėjo žmonės daugintis ir veistis, ir jau niekada Dievas nebebuvo vienas pats šiam pasaulyje. Tai buvo labai puiku, nes dabar jis žaisdavo su savo gyvūnais ir žmonėmis, liepdavo jiems statyti namus ir miestus, kurti valstybes ir religijas. Ir rengė jiems karus ir olimpines žaidynes, kaip buvo matės per televizorių. Ir žmonės klausėjo, nes jis buvo jų Dievas, ir kito dievo jie nepažino. Jie statė bažnyčias ir raš

„Pecha Kucha“. Viešos diskusijos provokacija

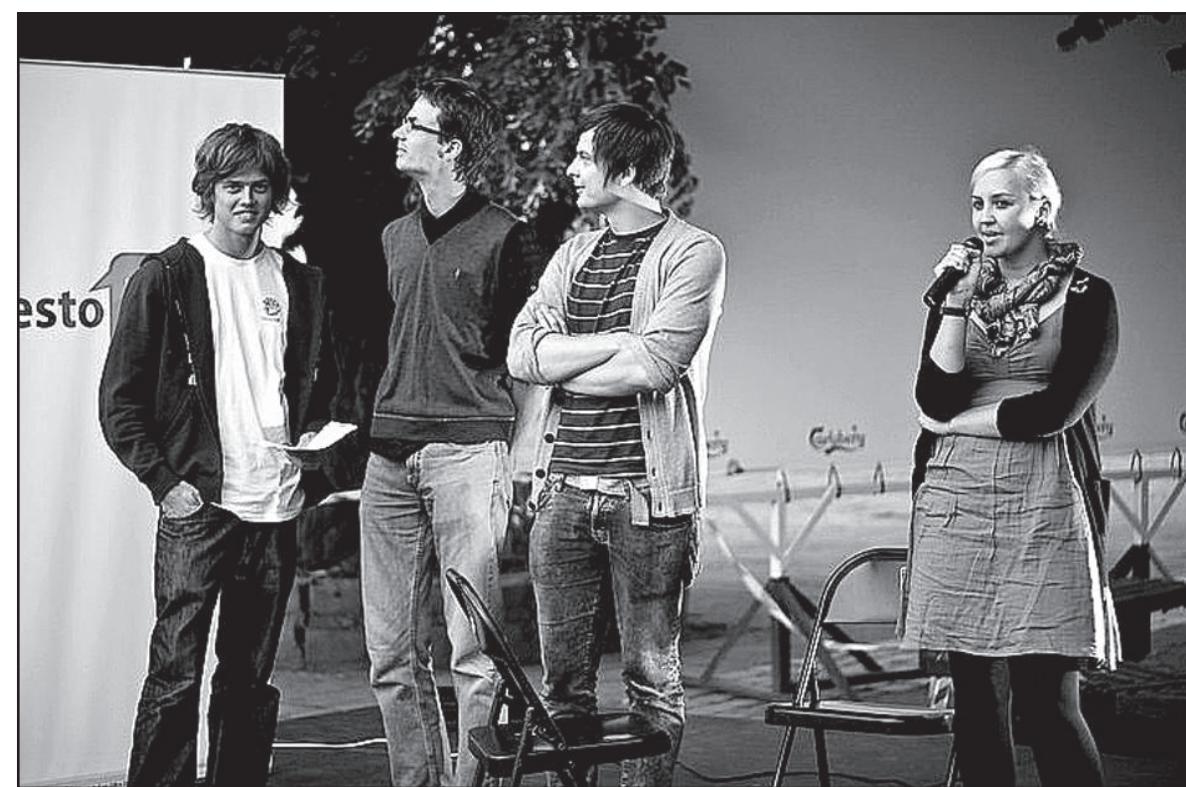
Monika BAGDONAITĖ

Šiandien rytiškų idėjų invazija į Lietuvą atrodo neišvengiamas reiškinys – ne išimtis ir antros metus rengiamas kūrybinių idėjų pristatymo projektas „Pecha Kucha“, kurį organizuoja portalas „Miesto IQ“. Liepos 8 d. pačioje Kauno širdyje (Rotušės aikštėje) vyko pirmasis šiai metais „Pecha Kucha“ renginys, kuriamo buvo pristatyti novatyvios idėjos miestui bei visuomenei.

„Pecha Kucha“. Kas tai?

Pirmą kartą išgirdus japoniškų žodžių junginį „Pecha Kucha“, netik neįprastas garsinis skambesys, bet visiškai neaiški ir pati projekto koncepcija. Trumpai tariant, „Pecha Kucha“ – tai pristatymo forma, kuria naudojant kūrybiniai sumanymai pateikiama efektyviai, lengvai ir informatyviai. Šis idėjų pristatymo metodas gimė Tokijoje 2003 m., norint suformuoti patraukliai terpę susitikti įvairiems menininkams, kurie galėtų įdomiai ir koncentruotai pristatyti visuomenei savo idėjas ir darbus.

Kuo „Pecha Kucha“ skiriasi nuo kitų idėjų dirbtuvėi? Siekiant sukurti laisvą atmosferą, „Pecha Kucha“ vakarai organizuojami neformalioje aplinkoje – bare, kavinėje ar aikštėje. Renginio formatas yra labai griežtas ir kiek neįprastas – kiekvienam dalyviui skirtos 6 minutės ir 40 sekundžių, per kurias reikia pristatyti 20 skaidrių, reprezentuojančių novatorišką idėją.

Kaunui pasiūlytos idėjos

Praėjusiais metais Kaune vyko trys „Pecha Kucha“ vakarai, kurie sulaukė didžiulio dalyvių susidomėjimo. Iškėpti sėkmės, organizatorai ir šiai metais visus smalsuolius sukvietai į idėjų mugę. Nors vėsus vassaros ketvirtadienis grasino lietumi, vis dėlto Rotušės aikštėje susirinko nemažas būrys miesto gyventojų bei svečių, besidominčių potencialiomis Kauno pasikeitimui galimybėmis.

Renginio metu pristatytos 9 naujos idėjos: „Nepirk BMW, pirk jach-

tą“ (Rokas Žukauskas), „Kompromisas“, „Kino teatras „Romuva“ (Ilona Jurkonytė), „Racionalizacijos principas“ (Andrius Uogelė), „Šilainiai reBorn“ („Architektūros parkas“), „Kvadratelių dilema“ (Gintautas Leonavičius), „Agrodromas“, „Virtuali Atėnų aikštė“ (Kazimieras Bagdonas), Sigito Staniūno projektas Kauno arenos meno centru MMM (Raimonda Čanderienė). Taigi pasiūlymai įvairavo nuo nekomercinio kino teatro, naujo upės maršruto vizijų iki Šilainių mikrorajono atgaivinimo ar

Roko PETKEVIČIAUS nuotrauka

regioninės plėtros idėjų. Be to, ne viisi sumanymai apsiriboję Kaunu – buvo gildenami filosofiniai klausimai, sprendžiamos geometrinės dilemos, aptariamos pilietinės savimonės problemos, verslo bei elgsenos racionalizavimo principai. Tarp realių ir potencialių idėjų, be abejų, pasitaikė ir tokiai nežabotos fantazijos vaisių, kurie išprovokavo ne tik auditorijos, bet ir komisijos narių šypsenas. Nepaisant dalyvių asmeninės sėkmės renginyje, džiugino mintis, jog visi jie neapsiriboję vien asmeninių poreikių

tenkinimu, tačiau rūpinasi miestu ir net žmonijos gerove.

Ragina bendradarbiauti

Metinio leidinio „Miesto IQ apžvalga“ vyriausiosios redaktorės Inos Žurkuvienės teigimu, vienas šio projekto tikslų yra atspindėti portalu „Miesto IQ“ devizą – „bendraukime mieste“. Kalbėdama apie praėjusią savaitę vykusį „Pecha Kucha“ vakarą, I. Žurkuvienė akcentavo, jog šiai metais pagrindinė renginio intencija – sudaryti sąlygas susitikti kūrybiniams, verslo bei valdžios sektorių atstovams neoficialioje aplinkoje, kurioje jie galėtų nevaržomi bendrauti bei keistis idėjomis, kartu veikdami įgyvendinti jas.

„Viena iš didžiausių šiuo metu mūsų šalies nacionalinių problemų – bendravimo kokybės nebuvimas. Mano manymu, atsiradus poslinkiui šioje srityje, mieste žmonėms susigyventi ir dirbtai kartu būtų paprasčiau. Greitai pamatyti ir naudą pačiam miestui. Daugelis liepos 8 d. vakaro metu išsakyti minčių ir pasiūlymų patvirtino, kad šiuo metu trūksta stipresnio ryšio tarp kūrybinio, verslo bei valdžios sektorių“, – pasakojo I. Žurkuvienė.

I renginį atvykės Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas neliko abejingas dalyvių siūlymams ir prasitarė, kad pats taip pat turi nemažai idėjų, kuriomis, deja, vakaro metu nepasidalijo.

„Praėjusiais metais didžiausia sinergija įvyko tarp pačių dalyvių. Susitikė vakaro metu, jie bendradarbiauja iki šiol, kuria ir įgyvendina naujus projektus. Geriausias ir įsimintiniuasis pavyzdys – projektas „Galvok žaliai“, – apie projekto rezultatus kalbėjo I. Žurkuvienė.

do darbą „Būseną“, pakvietė R. Karalius dalyvauti šią vasarą Sankt Peterburge rengiamoje eksperimentinio meno parodoje, į kurią atvyks šimtai kūrėjų iš įvairių pasauly šalių.

R. Karaliaus kūrybai nesvetima ir instaliacija. 1996 m. M. Žilinsko dailės galerijoje vykusioje meno akcijoje „Ženklas Kaunui“, kurioje dalyvavo gausus Kauno menininkų būrys, R. Karalius sukūrė instaliaciją „Epitafija“. Tai darbas apie žmonių „sulaikraštėjimą“ – žinių žmones-pusfabrikačius, suformuotus (o gal reikėtų sakyti – užprogramuotus) masinių informacijos priemonių naujinę bei banalių TV šou. R. Karaliaus sukurta žmogaus dydžio plokščios figūros iš laikraščių buvo „apvaidintos“ Kauno Mažojo teatro aktorių, skambant kompozitoriaus ir atlikėjo Mečislovo Litvinckio muzikai.

Bene įdomiausia R. Karaliaus instaliacija „Vieta“, 2000 m. eksponuota Kauno paveikslų galerijoje vienoje iš trečiojo aukšto salių. Šiame darbe vyrauso autorius pamėgtą geometriją: vandens kvadratai apačioje, šviesos kvadratai (stoglangiai) viršuje, tarp jų kabantys medžiai be šakų ir šaknų, o horizontaliai visų patalpos sienų tarsi telegramos juostelės pasikartojantis užrašas „... Persmelk mane savo meile, Persmelk mane savo meile...“ skverbiasi į žiurovo sąmonę kaip greitai sklindanti žinia, kaip suvokimas, kad žmogus be Dievo tarsi medis be šaknų.

Kadras iš Rolando Karaliaus videofilmu „Baltika“.

Kauno paveikslų galerijoje, patvirtino, kad menininko ieškojimai struktūriškumo ir konstruktivumo srityje tėsiasi, kad abstrakcijos kelias pasirinktas neatsitiktinai. Iki šios dienos R. Karalius ištikimai įėjo šiuo keliu. Todėl 2010 m. vasarą Kauno galerijoje „Aukso pjūvis“ eksponuojami naujausi dailininko paveikslai demonstruoja jau visiškai susiformavusį struktūrą, konstruktivų, konkretių formų meną. Atsirodamas nuo regimojo pasaulio įvairovės, autorius koncentruojasi į meditatyvių spalvų ir jų santykų derme, išlaikydamas konstruktivą ritminę formą.

Dar viena personalinė paroda, 1993 m. surengta drauge su tapytoju Rimvydu Jankausku-Kampu

valytu nuo atsitiitinumų, per daug steriliu. Tačiau taip menininkas stengiasi išreikšti ne vyksmą, bet būti, susikoncentruvusią į mirksni, ieiti į tai, kas yra dabar, tiesiog būti toje dabartyje, kur praeities jau nėra, o ateitis dar neatėjusi. Tapytojas nieko nebando išrasti ar dirbtinai sukonstruoti, bet naudojasi vien tuo, kas yra jau egzistuojančioje tikrovėje. Tapomi R. Karalius darbai persmelkti ritmo, kuris jis kuria konstruktivai komponuodamas skirtingu spalvų plotus, tie ir surukia tokį pulsuantį gyvybęs ir energijos išpūdį.

R. Karaliaus abstrakcijose tobula išsipildo tai, ką pranašiškai pasakė Mondrianas dar 1914 m. apie šios krypties meną: „Esu visai tik-

Andrius JAKUČIŪNAS

Prieš keletą dienų atsitiktinai buvau pakviestas dalyvauti iškyloje „Šiaurės Atėnų“ kieme lyje – žinoma mokslininkė, žmogaus teisių aktyvistė, religijotyrininkė A. P. Šventė savo gimtadienį. Beje, minėtos būtybės nuopelnų pasaulyui sąrašas būtų išties nepilnas, jei nepamiėtume, kad namuose ji puoselėja tris papūgas. Nesu jų matęs gyvų, – gal tai tiesiog toks jaudinantis mitas, – tačiau sklando gandai, kad joms mokslininkės namuose suteikta kone pasakiška laisvė. Esą jos laisvai skraidančios po butą, lesiojančios knygas, traukančios iš drabužių ir užuolaidų siūlus. Žinoma, gausiai darančios *pur pur* – visur ir ant visko...

Gerai suprastami, kad šie taurūs paukščiai, kasdien sėjantys mokslininkės bute autentiškos grūdus, nusipelno ko nors visų geriausio, su R. L. nusprendėme jai padovanoti keletą plastinių papūgų muliažų – kad gerosios namų deivės laisvalaikiu turėtų kam karštį kailį ir mažiau domėtusi teoriniai dalykais. (Šiaip ar taip, būtų gaila, jei su kokiu nors įžvalgiu straipsniu apie žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje būtų pasielgta taip pat kaip su bananu!) Šitaip gerosios intencijos nuvėdė mus į gyvūnelių parduotuvę viename prekybos centre – tokią gana tvarkingą, bet itin neskaniai atsiduodančią vietą, kurioje pagyvenęs ponas nepaprastai įdėmiai studijavo šunų ēdalo sudėtį. Atsitiktinai stabtelėjome ties kažkokiu graužikų (pavadiname juos *burundukais*) buveine ir staiga, lyg atsivérus kokiam papildomam realybės lygmeniui, patyrėme tai, kas įprastai vadina „neuzmirstamais išgyvenimais“: tie maži, tarsi iš paties mėšlo dvoko išaugę padariūkščiai žvitriai zujo po narvą, kurio viduryje jiems buvo įrengta karuselė – ratas. Dėl to atrakciono buvo varžomas su neįsivaizduojamu entuziazmu – visa *burundukų* kasdienybė, visas spurdesys (beje, rato jie nė sekunde nepaleisdavo iš akių) buvo skirtas tam, kad neprāzopsotų akimirkos, kai bėgimo palaimos apimtas gentainis pradės nespėti paskui ratą ir ims suktis kartu su juo; tuomet jie šokdavo ant pavargelio ir, išmušę jį iš sukučio, patys beviltiškai uoliai atsidėdavo mėsmalės metafizikai. Išmestej, tarsi juos tebeveiktu smūgio jėga, baisiu greičiu skriedavo narvelio sienomis, kartais peršokdami nuo vienos ant kitos ir trumpą mirksnį atsidurdami nesvarumo būsenoje, kuri juos gal guodė. Viskas tame narvelyje vyko aplink ratą ir neabejotinai tik *dėl* rato, *burundukai* net nesikrušo, neédė, negėrė (o jei ir būtų édė, gérę, krušesi), tik veržesi suktis, bėgo į nesvarumą, į kosmosą, kurį klasingai žadėjo tasai ratas. Betgi buvo galima justi, kad juos, išsviestuosius, kamuojant, nerimas, tokia beveik dvasinė kančia: jie negalėjo be rato, o ratas galėjo be jų – to *burundukai* akivaizdziai nepajėgė suprasti.

Zūrėdami į tuos padariūkščius suvokėme, – retai mes imam ir staiga ką nors suvokiame (taip vienu sykiu ką nors suvokti nelabai elegantiška, dvelkia prasta literatūra, egzaltacija), – kad šitas *perpetuum mobile*, jei jis stovėtų kambaryje, per keletą dienų nugramzdintų mus į didžiausią, neišblaškomiausią depresiją. Gyvubės, kurią garbiname, bukumas, simboliškai papuoštas beprasmiu entuziazmu ir išmatų trupiniai, zvimbė apie pasaulio, kuriamo gyvename, nevisvertiškumą, ir, deja, apie tai, kad nėra (ir nebūs) galimybų jį pataisyti. Kaip į tai galima reaguoti?

Niekuomet nepateisinau savižudžių, déjau pastangas, kad nepajusčiai užuojautu tiems, kurie tarësi pabégę, tačiau tąsyk žinojau – jei koks suicidas priešmirtiniame laiške pagrindine savo apverktino sprendimo priežastimi įvardytu *burundukų* narvelį, kurį dėl tam tikrų susiklosčiusių aplinkybių buvo priverstas stebeti, suprasčiau jį. Šalia *burundukų* narvelio ne-

vis tiek visur šika... O kodėl neleisti? Ant žemės liūdnai gulėjo abu plastmasinai papūgų muliažai, kuriuos pirkome dovanų minėtoje parduotuvėje, nuo *grilio* liepsnos spindėjo pusiau nugertas degtinės butelis. Tą mirksnį supratome (ir vėl – supratome), kad gyvūnų simbolizmas (viskā, ką pasakoju anksčiau, paprastesnais žodžiais išdėsciai ir vakarėlio dalyviams) mus pačius bando uždaryti rate, paversi *burundukais*. Jaukią vasaros pavakarę, kepsnio kvapui kutenant šnerves, buvo aišku, jog niekas laikraštyje nepasikeis, tiesą sakant, nelabai yra kaip ir pakeisti. Nors laikraštis – tik popierius, tam tikri darvinisko evoliucijos dėsniai galioja ir jam: kitimas galimas, tačiau jo nepastebesi plika akimi, jei ką nors staigiai perdėliosi, perkursi, tai jau bus ne evoliucija, o išnykti pasmerktą mutaciją. Gal atiduoti „Š. A.“ grafomanams?.. Atsiprašau, poetams mėgėjams? Irgi ne išeitės, kažkas saké, prieštarauja evoliucijos dėsniams. Neskonkinga... O kas yra skonis?! Kas yra kvapas? Kas yra fondiu? Taip šnekučiudami kas minutę vis labiau jautėme, kad laikraštis yra kūnas, kurio neįmanoma vienu sykiu iš naujo sukurti, tiesą sakant, neįmanoma jo net padaryti geresnio, nes tai, kas vienam yra gražu ir gera, kitam – visų blogiausia, ir blaivus požiūris į realybę turėtų mus išvaduoti nuo beprasmiškų pastangų gerinti, tobulinti; argi ne pakankamas patobulėjimas yra tai, kad „Š. A.“ ilgametis bendradarbis L. J. pagaliau išsitaisyti mobilujį telefoną? Argi ne gera žinia, kad redakcijos patalpose nuo šiol tikriausiai tvyros daugiau egzistencinio drebulio ir *weltschmerz’o*, kuris vis dėlto kai kada būdingas būsimajai redaktoriai.

Vėliau, rikiuodamas įspūdžius iš „Kikos“, prisiminiau V. U. man papasakotą istoriją apie tai, kaip jai nepavyko papenėti atostogauti išvykusios draugės žuvies. (Tiesa, tai visai ne istorija, ji pasakojo labai lakoniškai, tarsi nieko ir nebūtų nutikę – gali būti, jai iki šiol nuoširdžiai atrodo, kad ir nenutiko). Gal šis nesvarbus faktas būtų visai neminėtinės laikraštyje, jei kažkur už to banalaus pasakojimo, galbūt ir už pasakotojos suvokimo ribų, nejausčiau panašaus siaubo, koks anādien spontaniškai kilo spoksant į *burundukus*. Išsivaizduodamas, kaip ji rakina svetimą butą (galbūt trekšteli velkė – taip banaliau, vadinas, ir žmogiškiau), kaip, užžiebusi kokią nors labai bendrą lempą, pasamoningai jau veikiama svetimos buities simbolikos, žengia prie akvariumo atliki priedermės, suvokiu, – ne, žinau, – kad tokia akimirka, trumpam iškritus iš savo gyvenimo į kokį nors svetimą, nepažįstamų daiktų galimos prasmės tampa tūkstančius kartų svarbesnės už pačius daiktus, net jei to nesuprant ar nemoki įvardyti. Žuvis – tai slydimas amžinybėje, giminimas ir mirtis, tolydišumas. Pagaliau – neapčiuopiamybė, išganytojas, simbolio simbolis. Ratas. Tačiau žuvis neturi stipinų, jai nebūdingas velenas, jos neįmanoma išišubuoti ar užvesti. Vienintelis būdas ją įminti, prijaukinti, patvirtinti, kad tai žuvis, o ne, sakykim, dviratis – priversti ėsti. Bet ši neédė, nesiblaško akvariume, tik efemeriskai kybo juodame vandenye ir simbolizuoją. Štai čia mergikė, jei ji būtų mano kūrinio herojė (o gal ji ir galėtų būti herojė?), būtinai turėtų apimti sumišimas, baimė, pagarba žuvies reikšmei; taip pat – paranoja, ilgesys, egzaltacija... Skirtumai tarp gyvubės rūsių išnykė, žuvies buvimo beprasmybės reikšmė tokia pat siaubinga kaip *burundukų* beatodairiškas veržimasis suktis rate, o ir pati mergikė tą akimirkšnio akimirkšnį – kaip *burundukas*, pasiryžęs žūtbūt pats sukti savo kančios ratą – t. y. priversti simbolizuojančią žuvį ėsti. Tai gyvasis košmaras, ilgesys ir nevilties bedugnė, depresijos mašina – pusiau metafizinis prietaisas, skirtas, kad kas nors prieš jį pultų ant kelių. Mano herojė paliktu tuos namus (žuvį) visiškai pasikeitusi ir suluošinta, perėmusi žuvies inerciją ir egzistencinį garsą, įtikėjusi energetinius laukais ir jų aprėsta nežemišku sopoliumi, o V. U., regis, numojo į visa tai ranka. Ar taip gali būti?

15 d., ketvirtadienį, 18 val.

Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje (Vilniaus g. 41, Vilnius) – Jevgenijaus Fridlino (Kazachstanas) tapybos darbų pristatymas.

Paroda veiks iki rugsejo 5 d.

Dainuoja mariosios poezijos festivalis „Senamiesčio žiogas“

15 d., ketvirtadienį, 19 val. Ryšių istorijos muziejaus kieme (Rotušės a. 19, Kaunas) – K. Smorigino, G. Storpirščio ir J. Liaugaudo koncertas. Taip pat renginyje bus eksponuojami J. Šuminaitės fotografijos ir Ramintos Šiugždaitės grafikos darbai.

Bilietus platina [Bilietai.lt](#).

Meninio vertimo kursai pradedantiesiems vertėjams

Lietuvos literatūros vertėjų sajunga 2010 m. rudenį Vilniuje rengia meninio vertimo kursus pradedantiesiems vertėjams.

Bus sudarytos trys grupės – anglų, vokiečių ir prancūzų kalbų. Kursus pradžia planuoja **spalio 5 d.** Iš viso numatyta 10 seminarų kartą per savaitę **nuo 18 iki 20 val.** Tikslios atskirų grupių seminarų datos ir vietas bus paskelbtos atrinktiems dalyviam.

Seminarus ves patyrę vertėjai. Esminė kursų dalis – praktiniai užsiemimai. Kai kuriems seminarams kiekvienas dalyvis turės parengti iš anksto pateikto teksto vertimą, kuris bus grupėje detaliai analizuojamas ieškant gerausių sprendimų, aptariant galimus vertimo būdus. Kalbininkė kalbės apie lietuvių kalbos kultūrą, tipines vertėjų klaidas. Kursų dalyviai bus supažindinami su praktiniaisiais vertėjo profesinio gyvenimo aspektais: autorinė teise, sutarčių sudarymu, honoraru dydžiu, mokesčiais ir pan., taip pat gaus kitos naudingos informacijos.

Norinčiusių lankytis kursus kviečiame registruotis el. paštu info@llvs.lt iki rugpjūčio 15 d. Registracijos anketą galima rasti LLVS tinklalapyje. Maksimalus kiekvienos grupės dalyvių skaičius – 10. Jeigu norinčiųjų dalyvauti bus daugiau nei vietų, dalyviai bus atrenkami pagal motyvaciją ir vertimo patirtį. Atsakymai dėl priėmimo ar nepriėmimo į kursus užsiregistravusiesiems bus atsiusti **iki rugpjūčio 25 d.**

Aktyviai lankiusiems seminarus ir kokybiškai verčiantiems dalyviam bus išduoti pažymėjimai. Dalyvavimas nemokamas. Réméjas – LR kultūros rémimo fondas

Trečiasis šiuolaikinio meno festivalis
„Kaunas mene: premjeros“

Trečias veiksmas

23 d., penktadienį, 17 val. meno galerijoje „MJ studija“ (Rotušės a. 1) atidaroma Evos Fructuoso (Ispanija) video ir fotografijų paroda „Sibilės“, paremta teksto ir vaizdo susidūrimais, pajėgaus ir bejėgio kūno dialektika, pastangų (iš)gyventi negailestingos diagnozės akivaizdoje retoriška. Paroda veiks iki **rugpjūčio 14 d.**

23 d., penktadienį, 18 val. galerijoje „Meno parkas“ (Rotušės a. 27) atidaromos kelios parodos:

1) ispanų tapytojas Agustin Fructuoso pristatys galerijoje sukurta „Sienų tapybą“. Ne kartą parodose prisitaistes geometrinio abstrakcionizmo sienų tapybos kūriais, A. Fructuoso Kaune sakosi nepabijos rizikuoti naujais raiškos būdais, net patirti nesėkmę, bandydamas jautriais technologiniais niuansais išgauti išnykstančios spalvos efekta.

2) Xaro Castillo (Ispanija) vaizdo instalacijoje „Minkymas“ („Kneading“) duonos tešlos minkymas tam-pa naratyvu, keliančiu užmarštis klausimų. „Banalus minkymo judejys galbūt saugo kolektyvinę praetį ir kolektyvinę atmintį“, – svarsto autorius. Videodarbe jis pasitelkia personažus, sietinlus su Hogartho ir Vermeerio tapybos personažais bei moters vaidmeniu šiaurietiškame kine.

3) Vaidos Tamoševičiūtės (Lietuva) vaizdo kūriinių „Nektikra meilės istorija“ (2008) ir „Tuoj grįšiu“ (2010) instalacijoje kūnas naudojamas kaip švarus lapas skirtiniams pranešimams užrašyti. Pirmuoju atveju kūnas (kitų performato veikėjų) išrašomas milikaujančias viliojoto pažadais, galiausiai virstantčias purvų / juoda mase; antru atveju – menininkė pati išrašo kūną tekstu, nusakantį vidinės asmens būsenos dvilypumą ir nepastovumą / galynėjimąsi su savimi.

4) is lauko ekrano programos į galerijos erdvę perkeliama filmų: Jeanne van Heeswijk (Olandija) „Belaukiant sugrižimo“ ir Rolando Karaliaus (Lietuva) „Portretas. Židrija Janušaitė, 2010“.

5) Gintarė Valevičiūtė (Lietuva) „PerJungtuvės. 2010“, videoinstalacija.

Iki rugpjūčio 3 d. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) veikia Gintauto Velkyko (Artcage) piešinių paroda „@LIUSTRACIJOS – tarp karų ir menų“. Paroda skiria 600-osioms Žalgirio mūšio metinėms.

Iki rugpjūčio 3 d. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) veikia Gintauto Velkyko (Artcage) piešinių paroda „@LIUSTRACIJOS – tarp karų ir menų“. Paroda skiria 600-osioms Žalgirio mūšio metinėms.

Kviečiame apsilankyti pirmadienį-ketvirtadienį 10-18 val., penktadienį 10-16.30 val. Iėjimas nemokamas. Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.

16 d., penktadienį, 16 val. galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verlo lyderių centras BLC, K. Donelaicio g. 62 / V. Putvinskio g. 53, Kaunas) atidaroma šiauliaiečio dailininko Bonaventūros Šalčio tapybos paroda „Akimirkos“. Paroda veiks iki **rugpjūčio 16 d.**

„Menas senuosiųose Lietuvos dvaruose“ pristato personalinę Remigijaus Venckaus parodą Raudonės pilyje (Jurbarke r.). Paroda veiks iki **rugpjūčio 10 d.**

XV Pažaislio muzikos festivalis

17 d., šeštadienį, 16 val. Šv. Arkanželo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje skambės fleitos ir vargonų garsai. Koncertą dovanos atlikėjų duetas iš Šveicarijos: fleitininkė Verena Steffen ir vargonininkas Olivieris Eisenmannas. Jų parinkta programa alsoja romantizmu, o jos koloritą paivairina XX a. kūrėjų muzika. Greta žinomo Feliko Mendelssohno Bartholdy girdėsime jo sesers Fanny Hensel-Mendelssohn kūrybą, be žymiuojų romantizmo astovų Roberto Schumanno ir Césaro Francko, bus galima nėgauti jų amžininko, Vokietijos atstovo Franzo Lachnero „Elegija“. Vėlyvojo romantizmo dvišią bus galima pajusti klausantis švedo Otto Olssono „Romanso“ bei Hanso Hillerio „Andante religioso“. Ryškiomis moderniosios muzikos spalvomis sušvīs sąskambių kolorito meistro, vokiečių-šveicaru kompozitoriaus, vargonininko Oliviero Eisenmanno tévo, Willo Eisenmanno „Meditacijos“.

O. Eisenmannas studijavo kompoziciją pas savo tėvą Liucernos konservatorijoje, lygiagrečiai įgydamas filosofijos daktaro laipsnį Ciuricho universitete. Kaip vargonininkas koncertuoja visoje Europoje, žymiausiose jos miestų bažnyčiose, kuriose įrengti garsiausiai meistru gamybos vargonai. Jo koncertiniai maršrutai driekiasi po visą pasaulį – nuo JAV ar Meksikos iki Naujosios Zelandijos ar Singapūro. Baltijos šalyse muzikas svečiuojasi jau ne pirmą kartą. Prieš metus jį girdėjo Vilniaus publikai, o šiemet ji išgirsime ir Kaune.

Išskirtinis atlikėjo požymis – vargonų, kuriais tenka groti vienam ar kitame mieste, galimybė atskleidimas ir pilnas jų galimybų panaudojimas koncerto metu. Greta šiuolaikinės šveicaru muzikos populiarinimo viena ryškesnių jo veiklos sričių – muzikos fleitai ir vargonams propagavimas.

Mirus ižymiam teatralui, Kauno valstybinio lėlių teatro įkūrėjui ir ilgamečiam vadovui STASIUI RATKEVIČIUI, šeimą ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia Kauno meno kūrėjų asociacija.

Mirus Muzikų sajungos pirmininkui, profesoriui RIMVYDUI DIONIZUI ŽIGAIČIUI nuoširdžiai užjaučiame jo šeimą ir artimuosius. Lietuvos rašytojų sajungos valdyba

Nuo liepos 7 d. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje (V. Putvinskio g. 55, Kaunas) veikia nauja Lietuvių liaudies meno ekspozicija iš vaizduojamosios (skulptūros, grafikos) ir taikomosios (tekstile, medžio dirbinių) dailės kūrių bei nuotraukų iš Adomo Varno rinkinio.

V literatūros ir muzikos Naktigonės 2010

Skiriama istorinių pergalių kovose už tévynės laisvę su kaktims paminėti

19 d., pirmadienį, 20 val. „Švyturio menų doke“ (Danės krantinė / Šaurės ragas) – autorinis Domanto Razausko eilių ir dainų vakaras, „Vėjas prie lūpu“. Bilietų kainos – 10, 15 Lt.

Nuolatinė vargonininko partnerė Verena Steffen – Liucernos konservatorijos absolventė. Ji koncertuoja kaip solistė su įvairiais orkestrais ir kamerinių ansamblių sudėtyje. Jos koncertiniai maršrutai driekiasi po visą Europą, Rusiją, Australiją, Naująją Zelandiją, Meksiką, JAV ir kt.

18 d., sekmadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje klausytojams bus suteikta proga pasiklausyti Europos Sajungos kamerinio orkestro (EUCO) muzikavimo. Orkestras įkurtas 1981 m., o jo globėja – Ispanijos karalienė Sofija. Iki 2004 m. koncertuodamas po visą pasauly orkestras pelnė muzikinio Europos Sajungos ambasadoriaus reputaciją. Nuo 2005 m. orkestras koncentruojasi Europos koncertinėje erdvėje, daug dėmesio skirdamas naujosioms Europos Sajungos narėms.

Orkestras koncertuoja žymiausiose pasaulio salėse, kartu su ryškiausiais atlikėjais, jo repertuare ypatingą vietą užima Europos kompozitorių kūryba. Apie jų muzikavimą spaudoje rašoma: „Šis entuziastingas, jaunas kolektyvas, grojantis vienietiška maniera, netgi familiariausią muziką priverčia suskambeti prasmagai. Jų interpretacijas lydi aiški minkšto, skambaus styinginė skambesių frazuot, subtilių niuansuoti tempo ir dinamikos pokyčiai, stilizingi tremolo ir preciziška greitų pasažų artikuliacija“. Šiame koncertiniame ture orkestrui vadovauja smuikininkas Zoltanas Tuska, kurį koncerto metu matysime ne tik dirigento, bet ir solisto amplua kartu su iš Suomijos kilusia smuikininkė Laura Rajanen.

Koncerto programe skambės platus kūrinių spektras, aprėpiantį įvairias epochas: nuo baroko iki XX a. Įdomesni programos akcentai: išraiškinga vokiečių baroko meistro Georgo Philippo Telemanno „Don Kichoto siuita“, XIX – XX amžių sandūroje gyvenusio anglų kompozitoriaus bei muzikos istoriko Huberto Parry „Ledi Radnor siuita“, sukurta kompozitoriaus pažystamai damai, turėjusiai savo orkestrą ir jam dirigavusiai. Klausytojus turėtų sudominti ir programe skambesianti Benjamino Brítено „Paprasta simfonija“, dvidešimtmiečio kompozitoriaus sukurti remiantis aštuoniomis, dar vaikystėje užrašytomis muzikinėmis temomis. Intriguojančiai skamba net pačių simfonijos dalių pavadinimai: *Padiukės burre, Nerimtas pizzicato, Sentimentali sarabanda, Išdykės finalas*.

Réméjai:

LITUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS RÉMIMO FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mén.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sajunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –

Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –

Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266

Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251,

(8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945 el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Apžvalgininkai: literatūra – Valdemaras Kukulas, Erika Drungytė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas.

Fotografai: Zenonas Baltrušis, Narcizas Freimanas.

Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251

Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Kauno karuselė

Tarptautinės architektų dienos proga buvo pasveikinti ir už geriausius darbus bei projektus apdovanoti šios profesijos specialistai. Šiemet Architektų dienos minėjimas tėsesi net dvi dienas – išvakarėse vyko kūrybinės dirbtuvės Aleksoto oro uoste, o antrają dieną surengta paroda-konkursas Kauno architektų namuose, kur buvo eksponuojami geriausi darbai ir apdovanoti išvairių nominacijų laimėtojai.

Pirmają šventęs dieną į Aleksoto oro uostą susirinkę architektai kūrė ir pristatė naujus jo infrastruktūros projektus, tarp kurių buvo ne tik realių idėjų, tačiau ir utopinių pasiūlymų. Didžioji dalis jaunuju kūrė ragino nepamiršti tikrosios oro uosto funkcijos, sujungti bendruomenės centrą, istorinius objektus, Karo technikos muziejų, pramogų zonas, išplėsti peroną. Mokyti bazę bei suteikti daugiau žaisminguo teritoriją supančiai architektūrai. Humoro jausmo nestokojantys architektai siūlė oro uosto teritorijoje auginti rapsus, o iš jų gaminti kurį lėktuvams, be to, pateikta idėja iškurti didžiulį vandens telkinį, kuriame būtų kilnojamas lėktuvnešis.

Architektų kūrybos metus vainikavo liepos 2 d. Kauno architektų namuose surengta paroda-konkursas „Architektūra: Kaunas 2010“, kurioje eksponuoti 36 darbai, pripratyti įvairiose kūrybinėse dirbtuvėse. Šiais metais parodos-konkurso vertintojai nominavo penkis projektus: „Metų objektu“ pripratintas vienetus „Europa Royale Kaunas“, išrengtas buvusios spaustuvės patalpose, „Metų debüto“ nominacija skirta už „Šilainiai reborn“ dirbtuvė organizavimą. Vertinimo komisija nepamiršo ir architektūrinės krypties pradininko Dariaus Čiutos – jo garbei sukurta visiškai nauja nominacija „Ciuttart“, kuria ir apdovanotas architektas. Likusios dvi nominacijos suteiktos projektams „Gyvenamojo namo realizacija“ ir „Visuomeninio pastato realizacija“, kuriuose pripratytas netradicinis ūkininko gyvenamasis namas Kauno rajone bei šiuolaikiškas Šiluvos piligrimų informacinis centras.

Į Kauno architektų namuose vykusia šventę atvyko Kauno miesto meras A. Kupčinskas, kuris pasveikino visus kūrėjus profesinės šventės proga ir įteikė simbolinę dovaną – stilizuotą pieštuką bei liniuočių rinkinį, ši dovana tarsi ragino toliau aktyviai kurti.

Po oficialiosios renginio dalies visi dalyviai ir lankytojai buvo pakvieti į Aleksoto

oro uostą tėsti šventės. Čia laukė ekskursijos po senajį oro uostą, žaidimai, futbolas, vaisės, neformalios diskusijos ir kitos pramogos.

Tradiciniai vasaros kino seansai viešojo Kauno erdvėse jau trečią vasarą iš eilės džiugins Kauno gyventojus bei miesto svečius. Nors pirmus dvejus metus kino vakarai vykdavo skirtingose miesto erdvėse, nuo liepos 7 d. (dėl prezidento Algirdo Mykolo Brazauskos mirties projektas buvo atidėtas) „Vasaros kino“ peržiūros kiekvieną trečadienį rengiamos Nemuno krantinės amfiteatre.

Projekto „Vasaros kinas“ programą sudaro dešimt nekomercinių skirtingų Europos šalių filmų, tarp kurių – žymaus danų

scenaristo ir režisieriaus Anderso Thomo Jensevo komedija „Adomo obuoliai“, gausybę prizų senajame žemynie susišlavusi ispano Danielio Sanchezo Arevalo melodrama „Tamsiai mėlyna, beveik juoda“ bei nuotaikninga belgų režisieriaus Samo Garbaskio drama „Irina Palm“.

Kino seansų po atviru dangumi koordinatorius Dainius Makūnas teigimu, šie filmai buvo rodyti ir įvertinti kino festivaliuose ne tik savo šalyse, bet ir visame pasaulyje. Filmų yra įvairių žanrų – dramos, komedijos, melodramos – todėl sau tinkanti bei patinkanti galės išsirinkti įvairių interesų žiūrovai. „Meilės, kūrybos ir beprotiškės ribos, netolerancija kitokiom mąstymui ir gyvenimo būdui, tarpkultūriniai šiuolaikinės Europos konfliktai – tai tik keletas iš „Vasaros kino“ filmuose paliestų temų“, – pasakojo D. Makūnas.

Projeketas „Vasaros kinas“ néra vien pramoginio turinio renginys. Kino peržiūrų organizatoriai siekia plačiau supažindinti žiūrovus su Europa, propaguoti bendras pamatinės vertės – atvirovumą ir toleranciją kitokiai minčiai bei pasirinkimui. „Vasaros kino“ vakarai Kaune yra puiki alternatyva komerciniams filmams bei galimybė pasimėgauti vertingu ir geru kinu.

Parengė Monika BAGDONAITĖ

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Žaisminga vakarienė“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienė, liepos 20 d., Kitokio kino klube bus rodoma prancūziška komedija „Žaisminga vakarienė“. Vasaros atostogų metu Kitokio kino klubas stengiasi nuo rimtų darbų atsipalaikavusiems žiūrovams pateikti ryškesnių žanrų – melodramos ir komedijos – kūrinių. Bet tai visai nereiškia, kad rodomi filmai bus pigi komercinė produkcija. Juk ir komedija gali būti ne tik kvališka, bet ir pamokoma. Prancūzijoje daugiau nei tris dešimtmecius tokius filmus kuria buvęs dramaturgas Francisas Veberas. Kino pasaulioje jis išgarsėjo po to, kai 1973 m. režisierius Edouardas Molinaro re-

alizavo jo scenarijų „Kontraktas“, iš kurio gimė nuostabi lyrinė psichologinė komedija „Ikyrusis“. Joje pirmą kartą pasirodė mylimuvius F. Vebero personažas – nevykėlis Fransua Pinjonas, kurį tąsyk suvaidino dainininkas Jacquesas Brelis. Vėliau iš jo estafetę perėmė ekscentriškasis „aukštasis blondinas juodu batu“ Pierre’as Richardas („Tétušai“, „Bégliai“), o šis savo ruožu savo talismaną perleido komikui Jacquesui Villeret. Jo suvaidintas mielas rubuilis Fransua Pinjonas „Žaismingoje vakarienėje“ paklivo iš labai nemalonią situaciją, kurią surežisavo klestintis leidėjas Pjeras Brošanas (aktorius Thierry Lhermitte’as) – ciniškas ir

arogantiškas turtuolis. Kartu su paňašiais į save draugais bei verslo partneriais jis kas mėnesį organizuoja, jų manymu, pikantišką ir juokingą „kvailių vakarienę“. Viša mėnesį šios draugijos nariai bando rasti kokį nors keistuoli arba nevykėli. Sutartą dieną šie nieko neįtariantys nelaimėliai (paprasčiau sakant, aukos) sukviečiami į vakarienę, kur iš jų ciniškai ir iki soties tyčiojamasi.

Pagal panašų scenarijų rutuliojasi ir vakarienė su Fransua Pinjonus. Pradžioje jis nesuvokia savo tikrojo vaidmens, tačiau ilgainiui perima šio ciniško renginio iniciatyvą į savo rankas.

Dauguma F. Vebero scenarijų ir filmų sukurti pagal kamerinio vadinių principus, todėl jų siužetus lengva interpretuoti teatre. Pernai tuo mus įtikino režisierius Rolandas Atkočiūnas, Klaipėdos teatre pastatė spektaklį „Vakarienė su idiotu“.

mas kapitonu Marku Ramijumi (aktorius Seanas Connery), kuris 1984 m. itin galingu povandeniniu laivu išplaukia į bandomąjį reisą Atlanto vandenynę. Netrukus laivas dingsta iš radarų zonos ir sukelia tikrą sąmyši Rusijoje ir Amerikoje. Nežinia, ką kapitonas sumanė daryti – mauti į Jungtinės Valstijos politinio prieglobščio ar iš pasalų atakuoti „šaltojo karo“ priesninką. Tikrus maištingojo kapitono ketinimus ir turėtų išsiaiškinti CŽV agentas Džekas Rajenas (aktorius Alecas Baldwinas).

„Snoo nakties“ seanse rodoma komedija „Dékui, kad rūkot!“ (sekmadienis, 23.15 val., LNK) pri-vers rimtais susimąstyti apie tai, kodėl pasaulyje nesumažėjo rūkalių po to, kai ant kiekvieno cigarečių pakelio imta didelėmis raidėmis rašyti: „Rūkymas kenka jūsų sveikatai!“ Tabako pramonės magnatai, ko gero, tik juokiasi iš tokio jiems primesto privalomo perspėjimo, nes žino, kad kuo labiau žmogui ką nors drausiai, tuo greičiau jis užginčia vaisiaus paragaus. O kartą para-gavęs negalės sustoti...

Tiesa, svainaus dūmelio dar neuzliūliuota žmonijos dalis kartais griebias priešnuodžių ir agituoją už sveiką gyvenimo būdą, net išskovoja teisę uždrausti rūkymą višeose vietose. Tokius į savo pusę palenkinti sunkiausia. Čia reikia veikti itin rafinuotai. Ir lobistinę politiką vykdyti... gerai pakabintu liežuviu. Būtent juo tabako pramonės agentas Nikas Neiloras (aktorius Aarons Eckhartas) padarė savo karjerą.

ką, kurio neoninėse džiunglėse vyruko tyko šokiruojantys ir juokin-gi išbandymai.

Veiksmo komedijoje „Tango ir Kešas“ (šeštadienis, 22.00 val., LNK) du policininkai Réjus Tango (aktorius Sylvesteras Stallone) ir Gabrielis Kešas (aktorius Kur-tas Russellas) sekmingai kovoja su Los Andželo nusikaltėliais skirtingose apygardose ir žino sa-vos vertę: kiekvienas mano, kad yra pats „kiečiausias“. Supratęs, jog šių vyrukų niekaip negalima įveikti, narkomafijos bosas nusprendžia juos sukomplotuoti. Taip konkurentai tampa porininkais. O kur du stos...

„Konaną – barbara“ (šeštadienis, 0.10 val., TV6) sukūrė lietuvių kilmės amerikiečių žurnaliste Sju Carlton (aktorė Linda Kozlowski) atvyksta į Australijos glūdumą. Su paslaptiningojo kontinento grožybėmis ir pavojais viešią imasi supažindinti seniai vietine ižymybe tapęs šaunus medžiojotojas Maikas Dandis (aktorius Paulas Hoganas), pramintas Krokodilu. Jis lydi meringą po Australijos miškų ir brūzgynus, gelbsti nuo pavojų. Atsidėkodama mergina pasikviečia Dandį į Niujor-

Konaną, užaugusį vergijoje ir vėliau nugalėjusį klastingąjį pagonių genties vadą Tulsą Dumą. Ispūdin-ga Arnoldo Schwarzeneggerio muskulatūrą, antžmogio filosofijos šloviniimas ir herojinė Basilio Poledouriso muzika užtikrino ne-mažą šio iš esmės tikrai reakcingo filmo sekmę.

Kriminaliniame veiksmo filme „Specialistas“ (sekmadienis, 21.00 val., LNK) buvęs CŽV agentas ir sprogdinimų specialistas Raimondas Kvikas (aktorius Sylvesteras Stallone) įsiplainioja į pavojingą žaidimą ir ilgai nesuvokia jo tai-syklių. O viskas prasidėjo nuo „es-minio instinkto“, kai supermenas neatysiyrė seksualios blondinės Mėj Munro (aktorė Sharon Stone) gundymams ir atsidūrė visiškoje „saldžių kerų“ nelaisvėje. Tik vėliau Rėjus suvoks, kad tapo ne meiliés auka, o keršto įrankiu.

Pagal Tomo Clancy bestselerį sukurta „Raudonojo Spalio“ me-džioklė“ (sekmadienis, 22.45 val., TV3) lietuvių įdomi visų pirma tuo, kad pagrindinio herojaus prototipas yra į Vakarus pabėgęs kapitonas Pleškys. Filme jis vadina-

Savaitgalis prie televizoriaus

Dékui, kad žiūrit!

Gediminas JANKAUSKAS

Kad vasara – ne pats geriausias metas žiūréti rimtus filmus, žino ir atostogų malonumus planuojantys žiūrovai, ir TV tinklelių sudarytojai. Todėl vasarą dominuoja daug kartų šiuo metu laiku kartojamai komerciniai filmai, nors kartais švysteli ir aiškiai ne pramoginio turnio reginys. Pavyzdžiu, toks kaip graikų režisieriaus Costa-Gavraso filmas „Beprotiškas miestas“ (šeštadienis, 21.30 val., Lietuvos ryto TV), patvirtinančių ir taip žinomą tiesą, kad televizijai šiaisiai laikais rūpi tik sensacijos. Už nenorą darbe peržengti padorumo ribas „išstremtas“ į mažą Kalifornijos miestelį profesionalus reporteris Maksas Braketas (aktorius Dustinas Hoffmannas) atvyksta į muziejų daryti reportažą, o nesenai iš muziejaus apsaugos atleistas darbuotojas Semas Beilis (aktorius Jonas Travolta) ateina reikalauti savo teisių. Kad derybos su direk-